

เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทนำ	3
1. ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของประเทศไทย	4
2. เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์	8
2.1 เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้า	8
2.1.1 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Cell)	8
2.1.2 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยระบบรวมแสงอาทิตย์ (Concentrating Solar Power)	10
2.2 เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ผลิตความร้อน	12
2.2.1 เทคโนโลยีผลิตน้ำร้อนด้วยแผงรับแสงอาทิตย์ (Solar Collector)	12
2.2.2 เทคโนโลยีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Drying)	13
2.3 เทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	14
2.3.1 ระบบทำความเย็นแบบดูดกลืน (Absorption Chiller)	14
2.3.2 ระบบทำความเย็นแบบดูดซับ (Adsorption Chiller)	16
3. สถานภาพและแนวโน้มพลังงานแสงอาทิตย์	18
3.1 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์	18
3.2 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยระบบรวมแสงอาทิตย์	26
3.3 เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ผลิตความร้อน	29
3.4 เทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	30

บทนำ

พลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานจากธรรมชาติ ที่มีความสะอาดปราศจากการก่อกมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีปริมาณมากมายมหาศาลอยู่ทั่วทุกหนแห่งของโลก และสามารถนำมาใช้อย่างไม่หมดสิ้น ดังนั้นหากมนุษย์สามารถนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะเป็นหนทางในการแก้ไขสภาพความไม่แน่นอนของราคาจากพลังงานน้ำมัน ซึ่งนับวันจะมีแนวโน้มที่ราคาพุ่งสูงขึ้นและมีความผันผวนสูง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศที่จำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าน้ำมัน และประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากปัญหานี้เป็นอย่างมาก

การนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ประโยชน์อาจจำแนกเป็นผลที่ได้รับสองด้านหลักๆ คือ การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ และการผลิตความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ ปัจจุบันเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าด้วยแสงอาทิตย์ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งมีสองชนิด คือ การใช้เซลล์แสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้า (Solar Cell) และการใช้ระบบรวมแสงอาทิตย์เพื่อผลิตไฟฟ้า (Concentrating Solar Power) สำหรับการผลิตความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ ได้แก่ การใช้แผงรับแสงอาทิตย์ (Solar Collector) ผลิตน้ำร้อนเพื่อนำไปใช้ในการอุปโภค บริโภค ซึ่งปัจจุบันมีการใช้อย่างแพร่หลาย และอีกชนิดหนึ่งคือการอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Drying) เพื่อทำการอบแห้งผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทั้งผลิตภัณฑ์จากการเกษตรและอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามการนำเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องทราบศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของพื้นที่บริเวณที่จะใช้งานด้วย

หนังสือฉบับนี้จะได้กล่าวถึงศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ในรูปแบบการผลิตไฟฟ้า และรูปแบบการผลิตความร้อน รวมถึงสถานภาพและแนวโน้มของพลังงานแสงอาทิตย์ โดยกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานคาดว่าจะให้ประโยชน์แก่ผู้สนใจทั่วไป

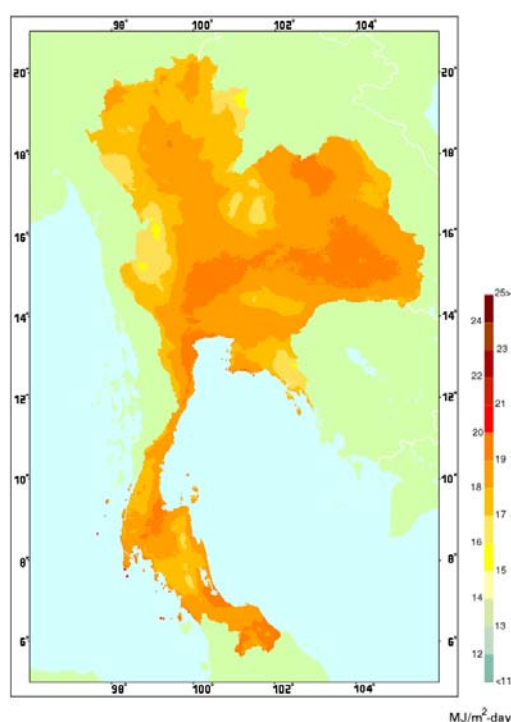
สำนักพัฒนาพลังงานแสงอาทิตย์

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

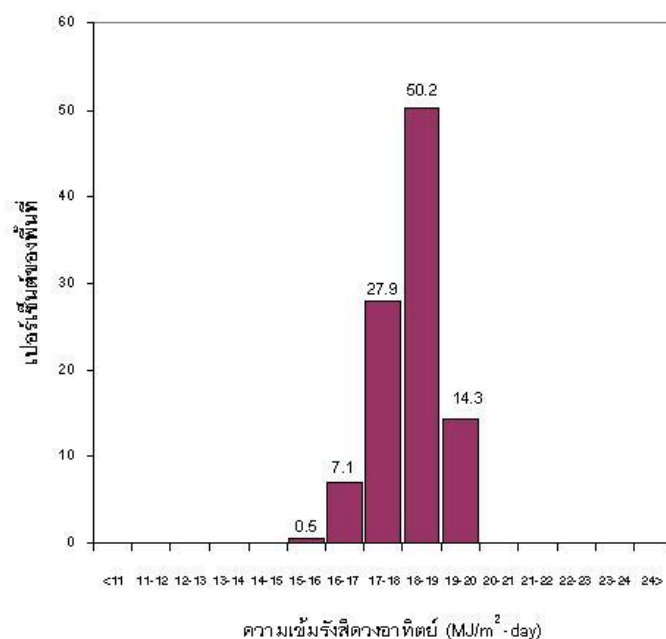
1. ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของประเทศไทย

โดยทั่วไปศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของพื้นที่แห่งหนึ่งจะสูงหรือต่ำขึ้นกับปริมาณรังสีดวงอาทิตย์ที่ตกกระทบพื้นดินนั้นโดยบริเวณที่ได้รับรังสีดวงอาทิตย์มากก็จะมีศักยภาพในการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้สูง สำหรับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ที่ต้องใช้อุปกรณ์รวมแสง เราจำเป็นต้องทราบศักยภาพรังสีตรงด้วย

ในกรณีของประเทศไทย ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ในบริเวณต่าง ๆ โดยเฉลี่ยทั้งปีสามารถแสดงได้ด้วยแผนที่ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์เฉลี่ยทั้งปีดังรูปที่ 1.1 จากรูปจะเห็นว่าบริเวณที่มีศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์สูงแม้เป็นบริเวณกว้างทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และตอนบนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งบางส่วนของภาคกลาง สำหรับส่วนที่เหลือจะมีศักยภาพลดหลั่นกันตามที่แสดงในแผนที่ เมื่อทำการจำแนกเปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ตามความเข้มรังสีดวงอาทิตย์ที่ได้รับ จะได้ผลดังรูปที่ 1.2

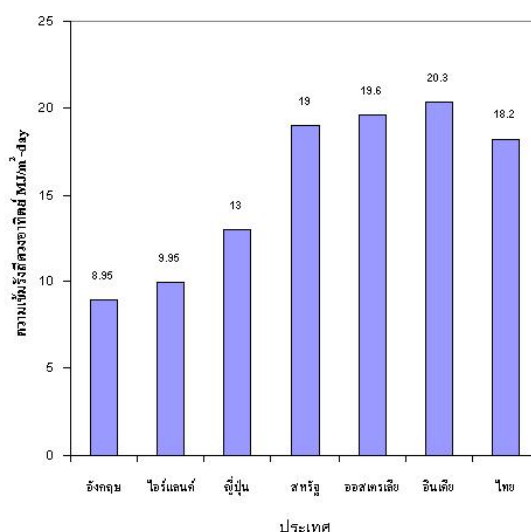

รูปที่ 1.1 ศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ของประเทศไทย(ความเข้มรังสีดวงอาทิตย์เฉลี่ยรายวันต่อปี)

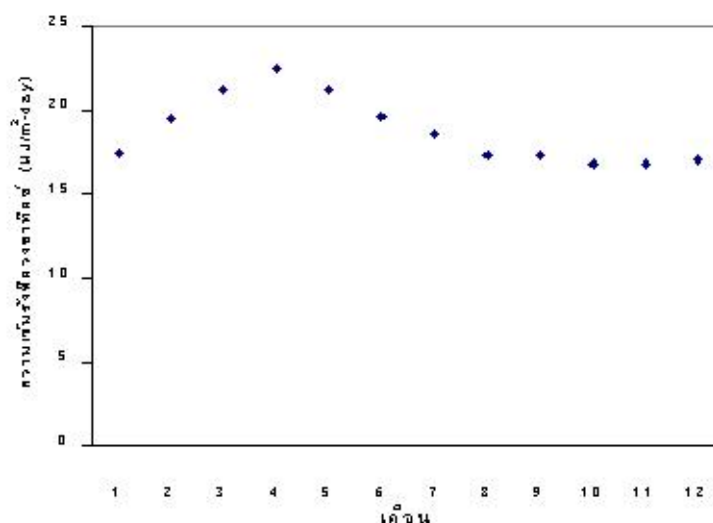
รูปที่ 1.2 แสดงเปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ที่ได้รับรังสีดวงอาทิตย์ที่ระดับต่าง ๆ

จากรูปจะเห็นว่า 14.3% ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทยมีศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์สูง คือได้รับรังสีดวงอาทิตย์รายวันเฉลี่ยต่อปีในช่วง 19-20 MJ/m²-day และ 50.0% ของพื้นที่ทั้งหมดได้รับรังสีดวงอาทิตย์ในช่วง 18-19 MJ/m²-day ซึ่งถือว่ามีความศักยภาพแสงอาทิตย์ค่อนข้างสูง ส่วนบริเวณที่มีความศักยภาพค่อนข้างต่ำมีเพียง 0.5% ของพื้นที่ทั้งหมด เมื่อทำการเฉลี่ยความเข้มรังสีดวงอาทิตย์ทั่วประเทศจากทุกพื้นที่เป็นค่ารายวันเฉลี่ยต่อปีจะได้เท่ากับ 18.2 MJ/m²-day จากการนำค่าดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากประเทศอื่น ๆ ดังรูปที่ 1.3 จะเห็นว่าประเทศไทยมีความศักยภาพพลังงานแสงอาทิตย์ค่อนข้างสูง

รูปที่ 1.3 แสดงการเปรียบเทียบความเข้มรังสีดวงอาทิตย์รายวันเฉลี่ยต่อปีที่ประเทศต่าง ๆ ได้รับ

การนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ประโยชน์จำเป็นต้องทราบการแปรค่าในรอบปีของความเข้มรังสีดวงอาทิตย์ด้วย จากรูปที่ 1.4 แสดงให้เห็นถึงการแปรค่าความเข้มรังสีดวงอาทิตย์ในรอบปี

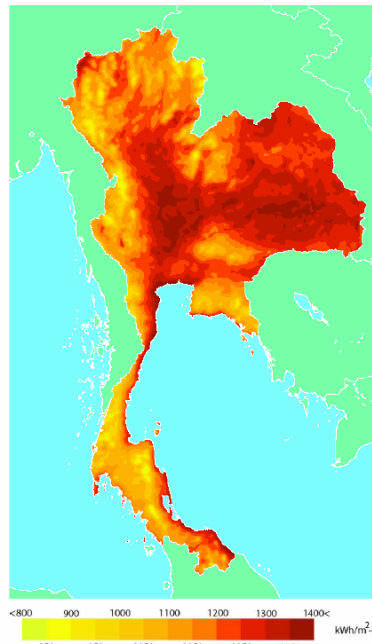

รูปที่ 1.4 แสดงการแปรค่าความเข้มรังสีดวงอาทิตย์รายวันเฉลี่ยรายเดือน โดยเฉลี่ยทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

จากรูปที่ 1.4 จะเห็นว่าค่ารังสีดวงอาทิตย์แปรค่าในรอบปีอยู่ในระหว่าง 16-22 MJ/m²-day โดยมีค่าค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคมและสูงสุดในเดือนเมษายน แล้วค่อยลดลงต่ำสุดในเดือนธันวาคม การเปลี่ยนแปลงนี้ถือว่าไม่มากนักซึ่งเป็นผลดีต่อการนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้

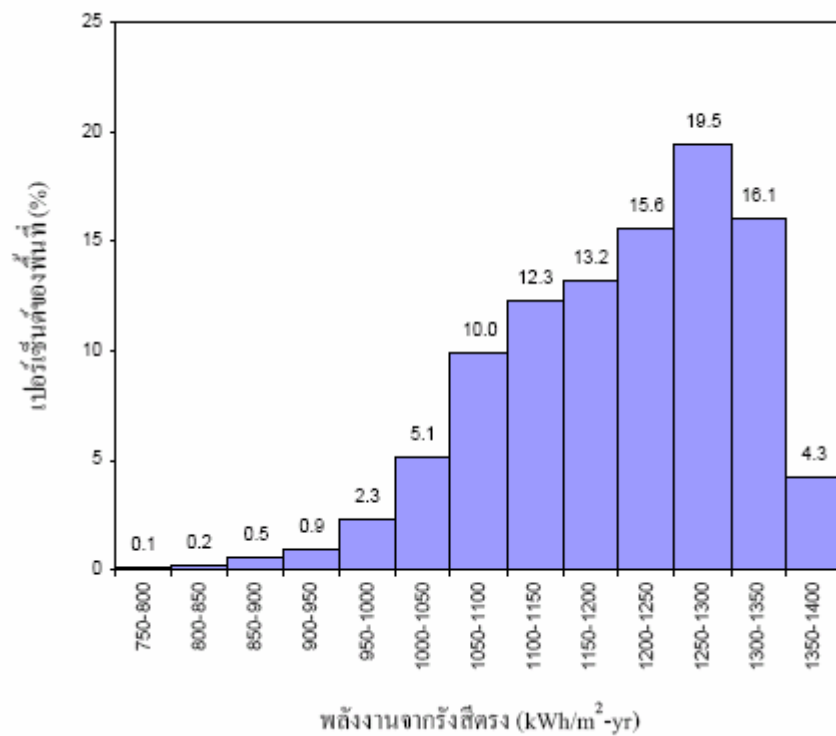
เนื่องจากอุปกรณ์พลังงานแสงอาทิตย์บางชนิด เช่น การผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ระบบ concentrator จะใช้ประโยชน์จากรังสีตรงดวงอาทิตย์เท่านั้น โดยไม่สามารถใช้ประโยชน์จากรังสีกระจายได้ ดังนั้น นอกจากทราบข้อมูลปริมาณรังสีรวมแล้วเราจำเป็นต้องทราบศักยภาพรังสีตรงดวงอาทิตย์ด้วย จากการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม พบว่าในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้รับรังสีตรงค่อนข้างสูง (14-17 MJ/m²-day) ทั้งนี้เพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงฤดูแล้ง (dry season) ท้องฟ้าส่วนใหญ่แจ่มใสปราศจากเมฆ รังสีดวงอาทิตย์ส่วนใหญ่จึงเป็นรังสีตรง ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป รังสีตรงจะค่อย ๆ ลดลงจนถึงเดือนกันยายน ทั้งนี้เพราะช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ท้องฟ้ามักมีเมฆปกคลุมทำให้รังสีตรงมีค่าลดลง หลังจากนั้นรังสีตรงในตอนกลางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจากเดือนตุลาคมจนถึงเดือนธันวาคม เพราะช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ท้องฟ้าส่วนใหญ่ในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างแจ่มใส รังสีตรงที่รับจึงมีค่าสูง สำหรับช่วงเวลาเดียวกัน ภาคใต้ยังคงมีค่ารังสีตรงต่ำ เนื่องจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทยจะนำความชื้นมายังภาคใต้ ทำให้มีเมฆมากและมีฝนตก รังสีตรงจึงมีค่าต่ำ

เมื่อพิจารณาพลังงานรังสีตรงที่ได้รับรวมทั้งปี (รูปที่ 1.5) จะเห็นว่าบริเวณที่ได้รับรังสีตรงสูงสุด จะอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในพื้นที่บางส่วน โดยพื้นที่ดังกล่าวได้รับรังสีตรงต่อไปในช่วง 1,350-1,400 KWh/m²-yr

รูปที่ 1.5 ศักยภาพพลังงานความเข้มรังสีตรงของประเทศไทย

การแจกแจงระดับของรังสีตรงในช่วงต่างๆ โดยหาว่ารังสีตรงในระดับนั้นๆ ครอบคลุมพื้นที่กี่เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด (รูปที่ 1.6) พบว่าการแจกแจงดังกล่าวมีลักษณะไม่สมมาตร โดยเบ้ไปทางค่ารังสีตรงที่มีความมาก และบริเวณที่มีความเข้มรังสีตรงสูงสุด (1,350-1,400 kWh/m²-yr) ครอบคลุมพื้นที่ 4.3% ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ที่บางส่วนของภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

รูปที่ 1.6 การแจกแจงของรังสีตรงตามพื้นที่

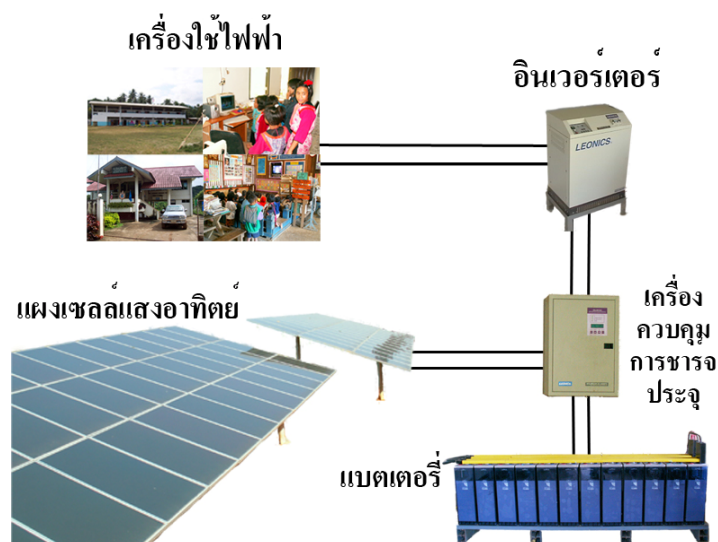
2. เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์

เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์อาจจำแนกเป็น 2 รูปแบบ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 คือเทคโนโลยี พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า และรูปแบบที่ 2 เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อผลิตความร้อน

2.1 เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ผลิตกระแสไฟฟ้า สามารถจำแนกเป็น 2 แบบ คือ เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ และเทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยระบบรวมแสงอาทิตย์

2.1.1 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Cell) แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

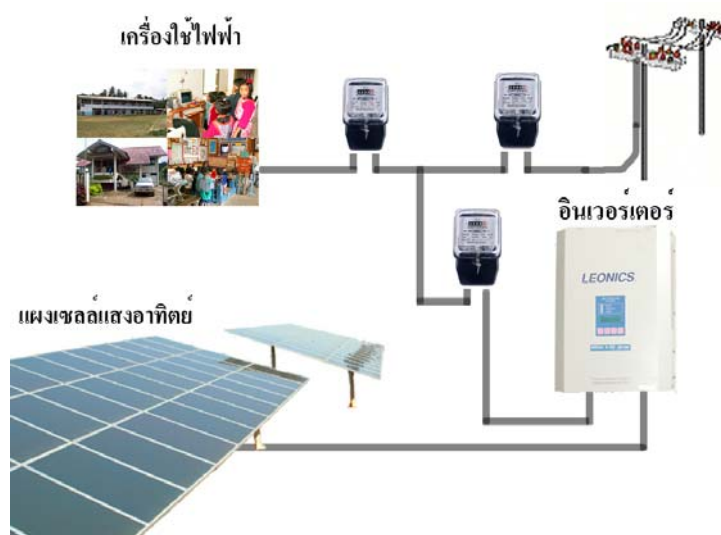
- ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบอิสระ (PV Stand alone system) ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบอิสระ ได้รับการออกแบบสำหรับใช้งานในพื้นที่ชนบทที่ไม่มีระบบจำหน่ายไฟฟ้าจาก National Grid โดยมีหลักการทำงานแบ่งได้เป็น 2 ช่วงเวลา กล่าวคือ ช่วงเวลากลางวัน เซลล์แสงอาทิตย์ได้รับแสงแดดสามารถผลิตไฟฟ้าจ่ายให้แก่โหลดพร้อมทั้งประจุพลังงานไฟฟ้าส่วนเกินไว้ในแบตเตอรี่พร้อมๆ กัน ส่วนในช่วงกลางคืน เซลล์แสงอาทิตย์ไม่ได้รับแสงแดดจึงไม่สามารถผลิตไฟฟ้าได้ ดังนั้น พลังงานจากแบตเตอรี่ที่เก็บประจุไว้ในช่วงกลางวันจะถูกจ่ายให้แก่โหลด จึงสามารถกล่าวได้ว่า ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบอิสระสามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าให้โหลดได้ทั้งกลางวันและกลางคืน อุปกรณ์ระบบที่สำคัญประกอบด้วยแผงเซลล์แสงอาทิตย์ อุปกรณ์ควบคุมการประจุแบตเตอรี่ แบตเตอรี่ และอุปกรณ์เปลี่ยนระบบไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับชนิด Stand alone เป็นต้น

รูปที่ 2.1 ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบอิสระ

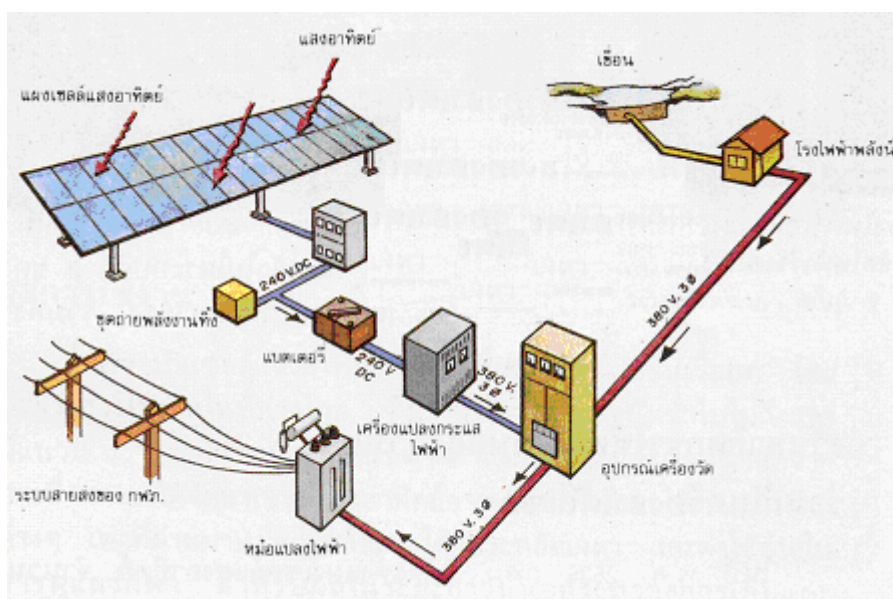
- ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบต่อกับระบบจำหน่าย (PV Grid connected system) เป็นระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ที่ถูกออกแบบสำหรับผลิตไฟฟ้าผ่านอุปกรณ์เปลี่ยนกระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับเข้าสู่ระบบจำหน่ายไฟฟ้า National Grid โดยตรง มีหลักการทำงานแบ่งเป็น 2 ช่วง กล่าวคือ ในช่วงเวลากลางวัน เซลล์แสงอาทิตย์ได้รับแสงแดดสามารถผลิตไฟฟ้าจ่ายให้แก่โหลดได้โดยตรง โดยผ่านอุปกรณ์เปลี่ยนระบบไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับ และหากมีพลังงานไฟฟ้าส่วนที่เกินจะถูกจ่ายเข้าระบบจำหน่ายไฟฟ้า สังเกตได้เนื่องจากมิเตอร์วัดพลังงานไฟฟ้าจะหมุนกลับทาง ส่วนในช่วงกลางคืนเซลล์แสงอาทิตย์ไม่สามารถผลิตไฟฟ้าได้ กระแสไฟฟ้าจากระบบจำหน่ายไฟฟ้าจะจ่ายให้แก่โหลดโดยตรง สังเกตได้จากมิเตอร์วัดพลังงานไฟฟ้าจะหมุนปกติ ดังนั้น ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบต่อกับระบบจำหน่ายจะเป็นการใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ผลิตไฟฟ้าในเขตเมืองหรือพื้นที่ที่มีระบบจำหน่ายไฟฟ้าเข้าถึง อุปกรณ์ระบบที่สำคัญประกอบด้วยแผงเซลล์แสงอาทิตย์ อุปกรณ์เปลี่ยนระบบไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับชนิดต่อกับระบบจำหน่ายไฟฟ้า Grid connected เป็นต้น

รูปที่ 2.2 ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบต่อกับระบบจำหน่าย

- ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบผสมผสาน (PV Hybrid system) เป็นระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ที่ถูกออกแบบสำหรับทำงานร่วมกับอุปกรณ์ผลิตไฟฟ้าอื่นๆ เช่น ระบบเซลล์แสงอาทิตย์กับพลังงานลมและเครื่องยนต์ดีเซล ระบบเซลล์แสงอาทิตย์กับพลังงานลมและไฟฟ้าพลังน้ำ เป็นต้น โดยรูปแบบระบบจะขึ้นอยู่กับ การออกแบบตามวัตถุประสงค์โครงการเป็นกรณีเฉพาะ เช่น ระบบเซลล์แสงอาทิตย์กับพลังงานลมและเครื่องยนต์ดีเซล มีหลักการทำงาน กล่าวคือ ในช่วงเวลากลางวัน เซลล์แสงอาทิตย์ได้รับแสงแดดสามารถผลิตไฟฟ้าได้ จะจ่ายกระแสไฟฟ้าผ่านอุปกรณ์เปลี่ยนระบบไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับชนิด Multi function ทำงานร่วมกับไฟฟ้าจากพลังงานลมจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่โหลดพร้อมทั้งทำงานประจุไฟฟ้าส่วนที่เกินไว้ในแบตเตอรี่ ในกรณีพลังงานลมต่ำไม่สามารถผลิตไฟฟ้าหรือเวลากลางคืนไม่มีไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ ชุดแบตเตอรี่จะจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่โหลด และกรณีแบตเตอรี่จ่ายกระแสไฟฟ้ามากจนถึงพิกัดที่ออกแบบไว้เครื่องยนต์ดีเซลจะทำงานโดยอัตโนมัติเป็นอุปกรณ์สำรองพลังงาน กล่าวคือ จะจ่ายกระแสไฟฟ้าประจุแบตเตอรี่โดยตรงและแบ่งจ่ายให้แก่โหลดพร้อมกัน และหากโหลดมีมากเกินไประบบจะหยุดทำงานทันที และจะทำงานใหม่อีกครั้งเมื่อเซลล์แสงอาทิตย์หรือพลังงานลมสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าประจุแบตเตอรี่ได้ ปริมาณตามพิกัดที่ออกแบบไว้พร้อมทั้งขนาดโหลดอยู่ในพิกัดที่ชุดแบตเตอรี่สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าได้

รูปที่ 2.3 ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบผสมผสาน

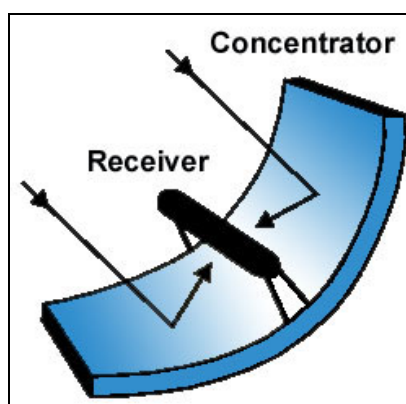
2.1.2 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยระบบรวมแสงอาทิตย์ (Concentrating Solar Power) แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ แบบParabolic Troughs แบบCentral Receivers และแบบParabolic Dishes

เทคโนโลยีทั้ง 3 แบบนี้จะทำการรวมแสงไว้ที่ตัวรับแสงโดยใช้กระจกหรือวัสดุสะท้อนแสงและหมุนตามดวงอาทิตย์เพื่อสะท้อนแสงและส่งไปยังตัวรับแสงซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังงานที่มีอุณหภูมิสูง

- แบบ Parabolic Troughs ประกอบด้วยตัวรับแสงที่มีลักษณะเป็นรางยาวโค้งแบบมิติเดียวที่ติดตั้งไว้บนระบบหมุนตามดวงอาทิตย์แกนเดียว (single-axis tracking system) ทำหน้าที่รวมพลังงานแสงอาทิตย์สะท้อนไปยังท่อที่ตั้งขนานกับแนวรางรวมแสงเพื่อถ่ายเทความร้อนให้กับของเหลวที่ไหลหมุนเวียนผ่านท่อโดยการแลกเปลี่ยนความร้อน ความร้อนเมื่อถูกถ่ายเทให้ของเหลวทำงาน (โดยปกติจะเป็นน้ำ) จะกลายเป็นไอน้ำไปขับเคลื่อนกังหันไอน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ไอน้ำที่ผลิตจาก parabolic troughs plants โดยทั่วไปจะต้องมีแหล่งความร้อนจากก๊าซธรรมชาติเพื่อเสริมให้เป็นไอดง (superheater)

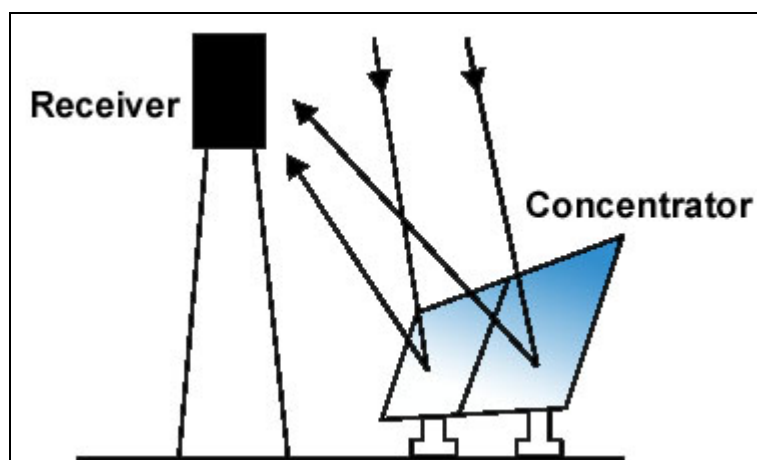

รูปที่ 2.4 Parabolic Troughs

รูปที่ 2.5 หลักการทำงานของ Parabolic Trough

- แบบ Central Receivers หรือ Power Tower ประกอบด้วยตัวรับความร้อนที่ติดตั้งอยู่กับที่ตั้งอยู่บนหอคอยที่ล้อมรอบด้วยแผงกระจกขนาดใหญ่เป็นจำนวนมากที่เรียกว่าเฮลิโอสแตท เฮลิโอสแตทจะหมุนตามดวงอาทิตย์และสะท้อนรังสีไปยังตัวรับความร้อน ซึ่งภายในบรรจุของเหลวทำงานทำหน้าที่ดูดซับพลังงานความร้อนไว้ ของเหลวที่ดูดซับพลังงานความร้อนที่รับมาจากตัวรับความร้อนจะส่งต่อไปยังเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบกังหันหรือนำไปเก็บไว้ในถังเก็บกักเพื่อนำมาใช้งานต่อไป

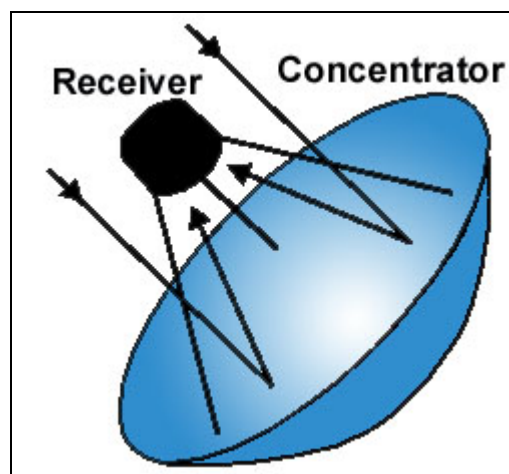
รูปที่ 2.6 หลักการทำงานของ Central Receivers หรือ Power Tower

รูปที่ 2.7 Central Receivers หรือ Power Tower

- แบบ Parabolic Dishes

ประกอบด้วยตัวรวมแสงลักษณะเป็นจานรูปทรง parabolic ที่มีจุดศูนย์รวมแสงเพื่อสะท้อนพลังงานแสงอาทิตย์ไปยังตัวรับความร้อนที่ตั้งอยู่บนจุดศูนย์รวม Parabolic Dishes จะใช้แผงสะท้อนที่มีลักษณะโค้งเป็นจำนวนมากซึ่งทำด้วยกระจกหรือฟิล์มบาง (laminated film) ตัวรวมแสงเหล่านี้จะตั้งอยู่บนโครงสร้างซึ่งใช้ระบบหมุนตามดวงอาทิตย์สองแกน

รูปที่ 2.8 หลักการทำงานของ Parabolic Dishes

(two-axis tracking system) เพื่อรวมแสงให้เป็นจุดเดียวไปรวมอยู่บนตัวรับความร้อน ความร้อนที่ได้สามารถใช้ประโยชน์ได้โดยตรงกับ cycle heat engine ซึ่งติดตั้งอยู่บนตัวรับความร้อน หรือนำความร้อนที่ได้ไปทำให้อุณหภูมิของเหลวร้อนก่อนแล้วนำไปใช้กับ central engine ระบบตัวรวมความร้อนแบบเน้นเป็นจุดศูนย์กลาง (parabolic dishes) มีประสิทธิภาพการแปลงเป็นความร้อนได้สูงกว่าชนิดตัวรวมแบบราง (parabolic troughs) เนื่องจากสามารถทำงานได้ที่อุณหภูมิที่สูงกว่า

รูปที่ 2.9 Parabolic Dishes

2.2 เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อผลิตความร้อน ปัจจุบันมีการยอมรับใช้งาน 2 ลักษณะคือ เทคโนโลยีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ และเทคโนโลยีการผลิตน้ำร้อนด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

2.2.1 เทคโนโลยีการผลิตน้ำร้อนด้วยแผงรับแสงอาทิตย์ (Solar Collector) การผลิตน้ำร้อนด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

- ระบบผลิตน้ำร้อนโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์จากแผงรับแสงอาทิตย์ (Solar Collector) ระบบจะประกอบด้วยสองส่วนหลักๆคือ ถังเก็บน้ำร้อน และแผงรับความร้อนแสงอาทิตย์ซึ่งปัจจุบันมีจำหน่ายในท้องตลาด 2 ชนิดคือ ชนิดแผ่นเรียบ (Flat Plate Collector) และ ชนิดหลอดแก้วสุญญากาศ (Evacuum Tube Collector)

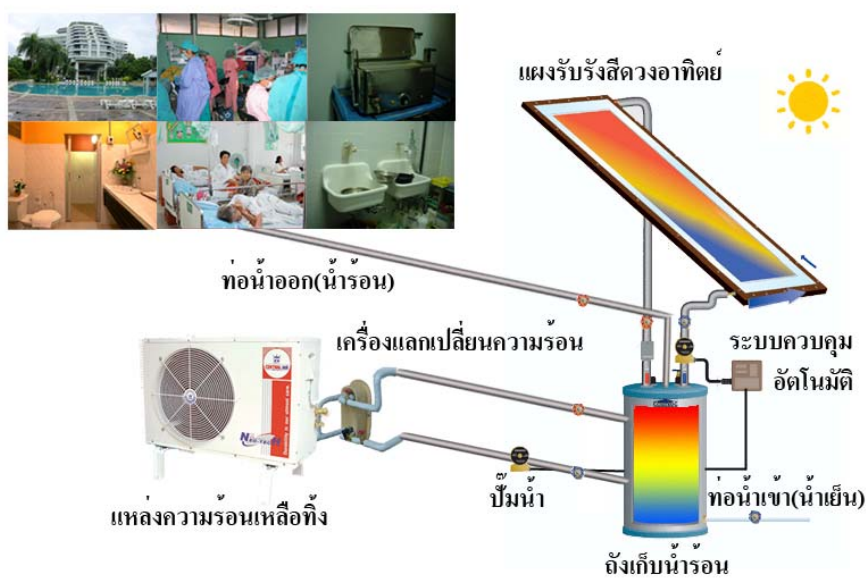

รูปที่ 2.12 Flat Plate Collector

รูปที่ 2.13 Evacuum Tube Collector

- ระบบผลิตน้ำร้อนโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน เป็นการนำเทคโนโลยีการผลิตน้ำร้อนจากแสงอาทิตย์มาผสมผสานกับความร้อนเหลือทิ้ง เช่น จากการระบายความร้อนของเครื่องทำความเย็นหรือเครื่องปรับอากาศ จากหม้อต้มไอน้ำ จากปล่องไอเสีย เป็นต้น โดยผ่านอุปกรณ์แลกเปลี่ยนความร้อน (Heat Exchanger) เพื่อลดขนาดพื้นที่แผงรับรังสีความร้อน และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

รูปที่ 2.14 ระบบผลิตน้ำร้อนด้วยแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน

2.2.2 เทคโนโลยีอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

- การอบแห้งโดยใช้พลังงานเฉพาะจากดวงอาทิตย์ คือระบบที่เครื่องอบแห้งทำงานโดยอาศัยพลังงานแสงอาทิตย์ วัสดุที่อบจะอยู่ในเครื่องอบแห้งที่ประกอบด้วยวัสดุที่โปร่งใส ความร้อนที่ใช้ออบแห้งได้มาจากการดูดกลืนพลังงานแสงอาทิตย์ และ หรือเป็นเครื่องอบแห้งชนิดที่วัสดุที่อยู่ภายในได้รับความร้อน 2 ทาง คือ ทางตรงจากดวงอาทิตย์ และทางอ้อมจากแผงรับรังสีดวงอาทิตย์ ทำให้อากาศร้อนก่อนที่จะผ่านวัสดุอบแห้ง การหมุนเวียนของอากาศอาศัยหลักการขยายตัวของอากาศร้อนภายในเครื่องอบแห้งทำให้เกิดการหมุนเวียนของอากาศเพื่อช่วยถ่ายเทอากาศขึ้น *Passive* หรือมีเครื่องช่วยให้อากาศไหลเวียนในทิศทางที่ต้องการ เช่น จะมีพัดลมติดตั้งในระบบเพื่อบังคับ (active) ให้มีการไหลของอากาศผ่านระบบ พัดลมจะดูดอากาศจากภายนอกให้ไหลผ่านแผงรับแสงอาทิตย์เพื่อรับความร้อนจากแผงรับแสงอาทิตย์ อากาศร้อนที่ไหลผ่านพัดลมและห้องอบแห้งจะมีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่าความชื้นของวัสดุ จึงพาความชื้นจากเครื่องอบออกสู่ภายนอกทำให้วัสดุที่อบไว้แห้งได้

รูปที่ 2.10 เครื่องอบแห้งแบบเรือนกระจก

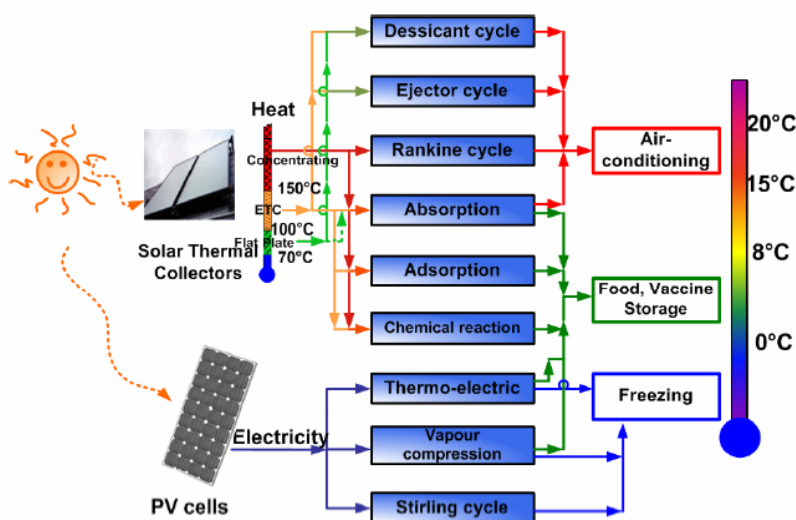
- การอบแห้งระบบ Hybrid คือ ระบบอบแห้งที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์และยังต้องอาศัยพลังงานในรูปแบบอื่นๆ ช่วยในเวลาที่ไม่มีแสงอาทิตย์ไม่สม่ำเสมอหรือต้องการให้ผลผลิตทางการเกษตรแห้งเร็วขึ้น เช่น ใช้ร่วมกับพลังงานเชื้อเพลิงจากชีวมวล พลังงานไฟฟ้า วัสดุอบแห้งจะได้รับความร้อนจากอากาศร้อนที่ผ่านเข้าแผงรับแสงอาทิตย์ และการหมุนเวียนของอากาศจะอาศัยพัดลมหรือเครื่องดูดอากาศช่วย

รูปที่ 2.11 เครื่องอบแห้งระบบ Hybrid

2.3 เทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

ระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ในปัจจุบันมีหลายเทคโนโลยีดังรูปที่ 2.12 ซึ่งแต่ละเทคโนโลยีมีทั้งจุดเด่นจุดด้อยแตกต่างกัน หากพิจารณาถึงความเหมาะสมของเทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ ระบบที่ใช้ความร้อนขับเคลื่อนระบบ (Thermal driven system) และเป็นเทคโนโลยีที่อาศัยการถ่ายเปลี่ยนรูปของพลังงานความร้อน (Heat transformation) มีทั้งที่เป็นระบบเปิด (Open cycle) กับระบบปิด (Closed cycle) เป็นเทคโนโลยีที่น่าสนใจมากกว่าหลายเทคโนโลยีทำความเย็นชนิดอื่นๆ

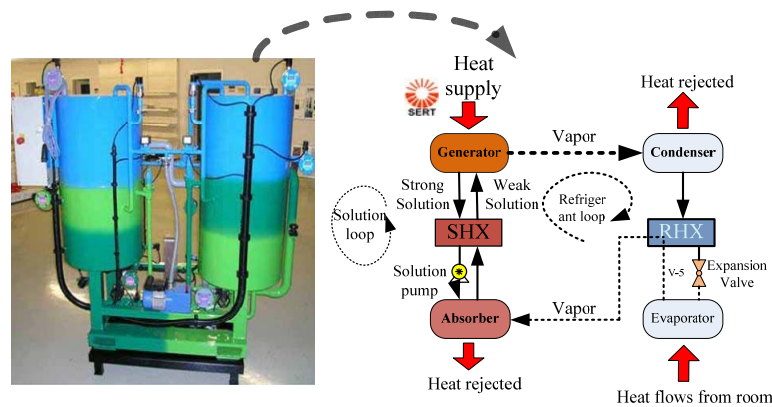

รูปที่ 2.12 เทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

เทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ที่เป็นระบบเปิด (Open cycle) ได้แก่ Desiccant cooling system และระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ที่เป็นระบบปิด (Closed cycle) ได้แก่ ระบบทำความเย็นแบบดูดกลืนความร้อน มีทั้งแบบ Absorption ที่ใช้ของไหลดูดกลืนความร้อน และแบบที่ใช้ของแข็งดูดกลืนความร้อน Adsorption ซึ่งระบบทำความเย็นที่ผลิตในเชิงพาณิชย์หรือเป็นที่นิยมส่วนมากในตลาดอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นระบบทำความเย็นพลังงานแสงอาทิตย์ที่เป็นวัฏจักรปิด ได้แก่ ระบบทำความเย็นแบบดูดกลืน (Absorption Chiller) และระบบทำความเย็นแบบดูดซับ (Adsorption Chiller)

2.3.1 ระบบทำความเย็นแบบดูดกลืน (Absorption Chiller)

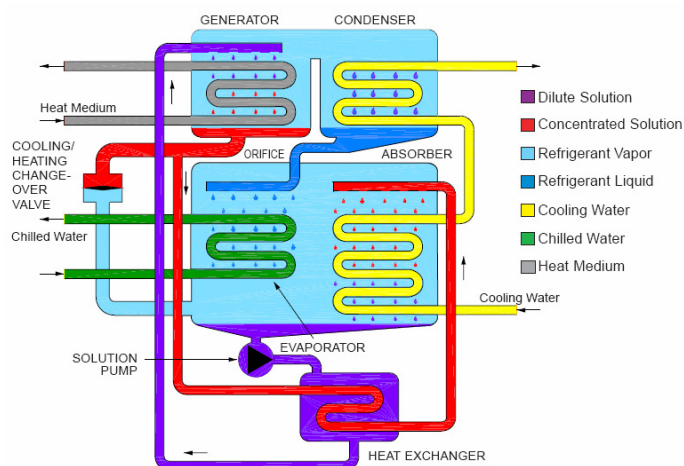
เครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนเป็นเทคโนโลยีทำความเย็นที่ใช้ความร้อนในการขับเคลื่อนระบบ ซึ่งเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนนิยมใช้สารทำงานอยู่สองชนิดคือ ลิเทียมโบไมด์กับน้ำ ($\text{LiBr}/\text{H}_2\text{O}$) และ แอมโมเนียกับน้ำ ($\text{NH}_3/\text{H}_2\text{O}$) เครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนเป็นเทคโนโลยีที่มีใช้กันมานานโดยปกติจะใช้การให้ความร้อนโดยตรง (Direct-fired) แต่การให้ความร้อนโดยตรงส่วนใหญ่จะใช้แหล่งพลังงานจากฟอสซิล (Fossil) ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเกิดปัญหามลพิษและพลังงานเหล่านี้กำลังจะหมดไปในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นหลายประเทศจึงได้พัฒนาเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนโดยใช้พลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์ เครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนมีส่วนประกอบหลักอยู่ 4 ส่วน ประกอบด้วย เจนเนอเรเตอร์ (Generator) คอนเดนเซอร์ (Condenser) อีวาพอเรเตอร์ (Evaporator) และ แอ็บซอร์เบอร์ (Absorber) ดังแสดงในรูปที่ 2.13

รูปที่ 2.13 ระบบเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืน

โดยปกติเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนที่ใช้สารทำงานเป็นลิเทียมโบรไมด์กับน้ำจะใช้อุณหภูมิประมาณ $70 - 100^{\circ}\text{C}$ และค่า COP อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 0.8 ส่วนเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนชนิดวัฏจักรเดี่ยวที่ใช้สารทำงานเป็นแอมโมเนียกับน้ำต้องการอุณหภูมิของน้ำร้อนประมาณ $130 - 180^{\circ}\text{C}$ ค่า COP ประมาณ 1.2

การทำงานของระบบที่ใช้สารทำงานลิเทียมโบรไมด์กับน้ำ เริ่มจากเมื่อป้อนความร้อนให้กับเครื่องทำความเย็นในส่วนของเจนเนอเรเตอร์ (Generator) ความร้อนก็จะถูกดูดกลืนด้วยสารทำงานคือ ลิเทียมโบรไมด์กับน้ำ เมื่อสารคู่ทำงานดูดกลืนความร้อนน้ำก็จะระเหยกลายเป็นไอที่ความดันสูงและอุณหภูมิสูง ผ่านไปที่คอนเดนเซอร์ บริเวณคอนเดนเซอร์เป็นบริเวณที่ถ่ายเทความร้อนออกจากระบบ เมื่อไอน้ำที่ความดันสูงถูกถ่ายเทความร้อนออกก็จะเปลี่ยนสถานะเป็นของเหลว และถูกบีบผ่านไปยังวาล์ว (Expansion Valve) เพื่อลดความดัน เมื่อน้ำถูกลดความดันส่งผลให้อุณหภูมิลดลงตาม จากนั้นน้ำก็จะเปลี่ยนสถานะเป็นสองเฟสประกอบด้วยไอน้ำและน้ำที่เป็นของเหลวและมีอุณหภูมิต่ำ ผ่านไปที่อีวาพอเรเตอร์ ที่อีวาพอเรเตอร์ก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนความร้อนระหว่างสารทำงาน (coolant) คือน้ำกับความเย็นภายในห้อง ความเย็นภายในห้องก็จะถูกถ่ายเทให้กับน้ำจากนั้นก็ถูกบีบไปยัง Absorber ที่ส่วนนี้น้ำเมื่อดูดความร้อนจากห้องก็จะไปรวมกับลิเทียมโบรไมด์ความร้อนส่วนหนึ่งก็จะถูกถ่ายเทออกไปทิ้ง จากนั้นสารคู่ทำงานก็จะถูกบีบไปยังเจนเนอเรเตอร์ (Generator) อีกครั้งแล้วการทำงานก็จะวนรอบดังกล่าวมาซ้ำต้น การทำงานของระบบสามารถแสดงลักษณะต่าง ๆ ภายในเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนได้ดังแสดงในรูปที่ 2.14

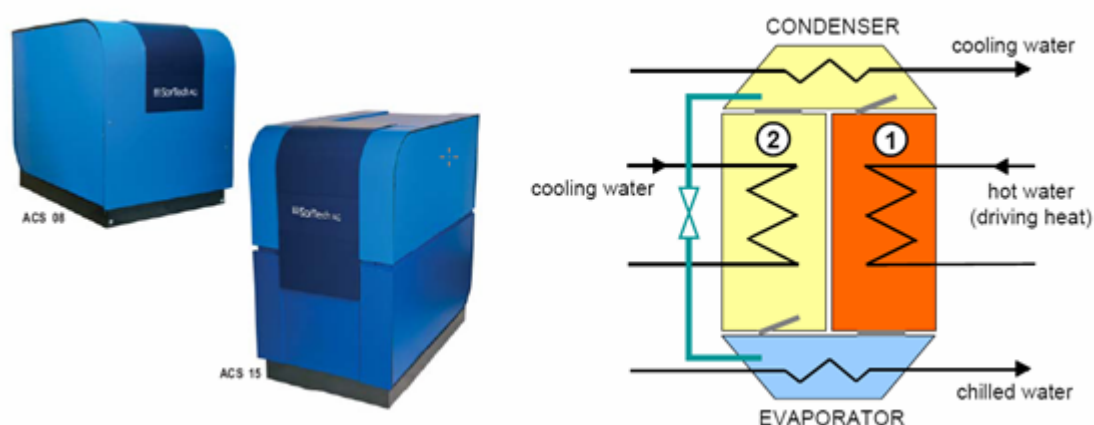

รูปที่ 2.14 การทำงานของเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืน

สำหรับเครื่องทำความเย็นที่ใช้สารทำงานเป็น $\text{NH}_3/\text{H}_2\text{O}$ จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ที่เพิ่มเข้ามาในระบบเพื่อทำหน้าที่ในการดักไอน้ำไว้เรียกว่า ตัวดักไอน้ำ (Rectifier) มีหลักการทำงานคล้ายกับเครื่องทำความเย็นที่ใช้สารทำงานเป็นแบบ $\text{LiBr}/\text{H}_2\text{O}$ ซึ่งขนาดของเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนมีตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 10 kW – 100000 kW

2.3.2 ระบบทำความเย็นแบบดูดซับ (Adsorption Chiller)

เครื่องทำความเย็นแบบดูดซับแตกต่างจากเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนคือ เครื่องทำความเย็นแบบดูดซับใช้สารดูดซับที่เป็นของแข็ง (Solid sorption) และส่วนประกอบของเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับยังแตกต่างจากเครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืน ดังต่อไปนี้ ส่วนประกอบหลักของเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับจะประกอบด้วย Adsorber (2) Desorber (1) Evaporator และ Condenser (ดังรูปที่ 15) ซึ่งความร้อนจากแหล่งพลังงานความร้อนจ่ายให้กับ Denoted 1 ส่วน Cooling Tower เชื่อมต่ออยู่กับ Denote 2 ดังแสดงในรูปที่ 2.15

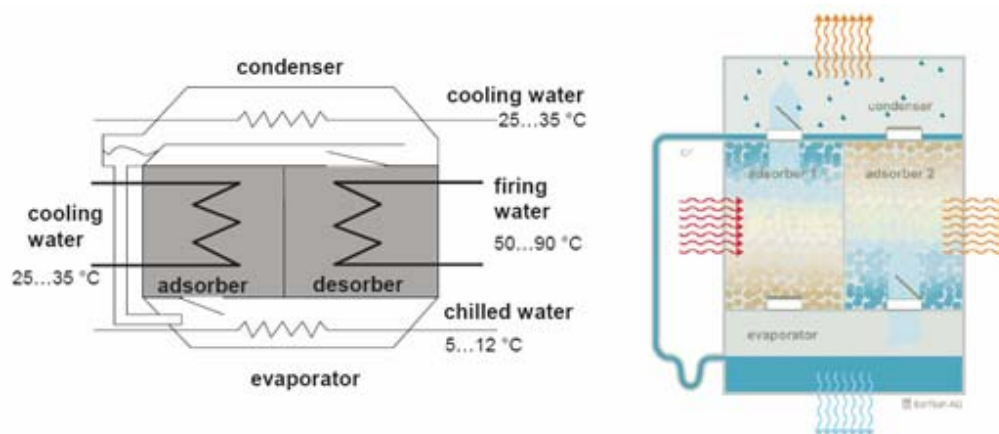

รูปที่ 2.15 เครื่องทำความเย็นแบบดูดซับ (Adsorption Chiller)

สารคู่ทำงานที่ใช้ในเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับ (Adsorption Chiller) ที่มีการใช้งานจริงในตลาดการทำความเย็นด้วยเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับมีเพียงชนิดเดียวคือ Water/Silicagel สามารถทำงานได้ที่อุณหภูมิระหว่าง $60 - 70^{\circ}\text{C}$

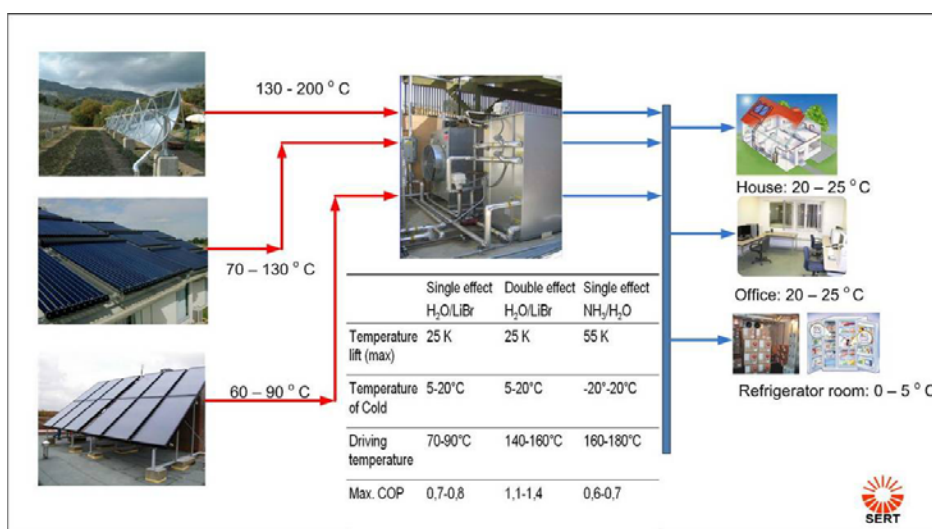
Adsorption Chiller เป็นอีกเทคโนโลยีหนึ่งที่สามารถทำความเย็นด้วยการใช้พลังงานความร้อนแสงอาทิตย์เป็นพลังงานในการขับเคลื่อนระบบ และสามารถทำงานที่อุณหภูมิไม่สูงมากประมาณ $60 - 100^{\circ}\text{C}$ ค่า COP ประมาณ $0.3 - 0.7$ ซึ่งขนาดของเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับมีตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 5 kW – 500 kW หลักการทำงานของเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับ เมื่อสารดูดกลืนในบริเวณ Desorber ได้รับความร้อนจากแหล่งพลังงานความร้อน น้ำซึ่งเป็นสารทำความเย็นรับความร้อนและเปลี่ยนสถานะกลายเป็นไอที่มีอุณหภูมิและความดันสูง สารดูดซับที่เป็นของแข็งดูดซับไอน้ำและผ่านไปยัง Condenser เพื่อที่จะคายความร้อนออกสู่สิ่งแวดล้อม จากนั้นสารทำความเย็นวนกลับมาผ่านวาล์วลดความดันทำให้สารทำงานมีอุณหภูมิต่ำบริเวณ Evaporator บริเวณนี้สารทำความเย็นที่มีอุณหภูมิต่ำดูดกลืนความร้อนภายในห้องปรับอากาศ หลังจากนั้นก็จะผ่านวาล์วเปิดปิดไปยัง Adsorber วงจรการทำงานก็จะวนรอบอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ตลอดการทำงานของเครื่อง การทำงานของเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับแสดงดังรูปที่ 2.16

รูปที่ 2.16 หลักการทำงานของเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับ

การประยุกต์ใช้งานระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนแสงอาทิตย์สามารถที่จะประยุกต์ใช้งานได้หลายรูปแบบตามความต้องการของผู้บริโภค เช่น การปรับอากาศในอาคารที่ต้องการอุณหภูมิและความชื้นอยู่ในช่วงความสบายของมนุษย์ที่มีอุณหภูมิประมาณ $20 - 28^{\circ}\text{C}$ และการทำความเย็นสำหรับถนอมอาหารที่ต้องการอุณหภูมิต่ำกว่า $0 - 5^{\circ}\text{C}$ ซึ่งในการเลือกเทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการใช้งานมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเครื่องทำความเย็นแต่ละชนิดมีความสามารถแตกต่างกัน และต้องการอุณหภูมิในการขับเคลื่อนระบบต่างกัน ตัวอย่างระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนแสงอาทิตย์ที่นิยมใช้กันในปัจจุบันสามารถแสดงดังรูปที่ 2.17

รูปที่ 2.17 การประยุกต์ใช้งานระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนแสงอาทิตย์

ส่วนประกอบหลักของระบบปรับอากาศด้วยพลังงานความร้อนแสงอาทิตย์ประกอบด้วย

- 1) เครื่องทำความเย็นแบบดูดกลืนหรือเครื่องทำความเย็นแบบดูดซับ
- 2) ตัวรับรังสีดวงอาทิตย์
- 3) หอผึ่งลม (Cooling Tower)
- 4) FAN Coil Unit
- 5) ถังน้ำร้อนน้ำเย็น (Hot and Cool Buffer Tank)
- 6)

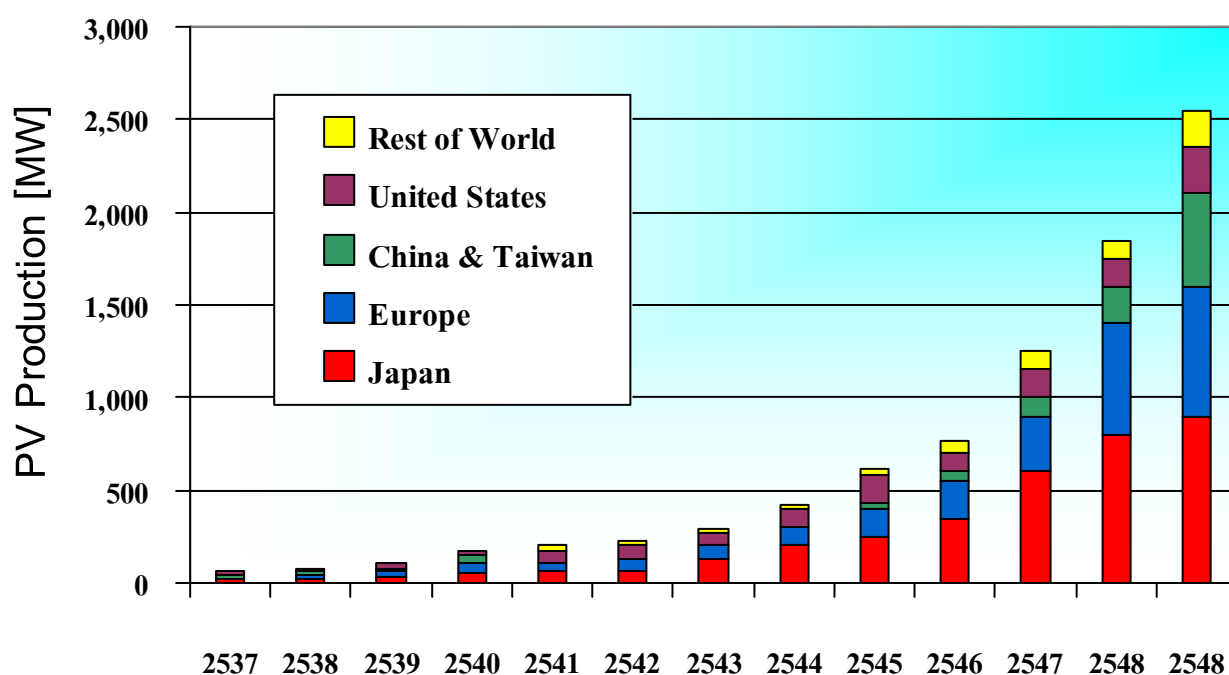
3. สถานภาพและแนวโน้มพลังงานแสงอาทิตย์

3.1 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์

3.1.1 สถานภาพและแนวโน้มด้านเทคโนโลยีเซลล์แสงอาทิตย์ของโลก

1) ปริมาณการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ของโลก

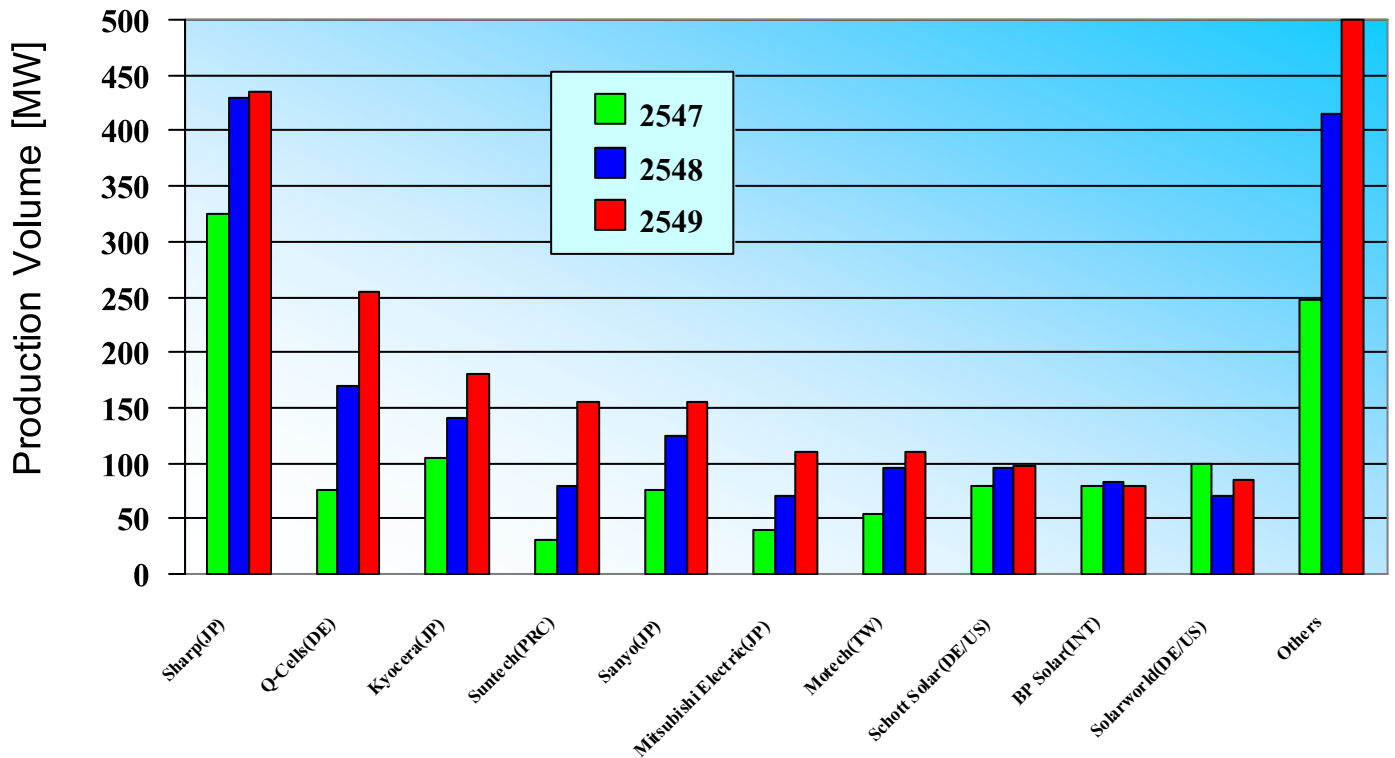
การผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ทั่วโลกใน พ.ศ.2549 มีปริมาณ 2,520 MW (ดูรูปที่ 3.1) สูงกว่าการผลิตในปี พ.ศ.2548 คิดเป็น 43 % สำหรับในประเทศญี่ปุ่น มีปริมาณการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์มากที่สุดในโลกประมาณ 37 % สำหรับในยุโรป ประมาณ 27 % ประเทศจีนและไต้หวัน ประมาณ 22% และประเทศสหรัฐอเมริกา ประมาณ 8 %

รูปที่ 3.1 ปริมาณการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ของโลกในแต่ละปี (MW/ปี)

2) บริษัทผู้ผลิตเซลล์แสงอาทิตย์

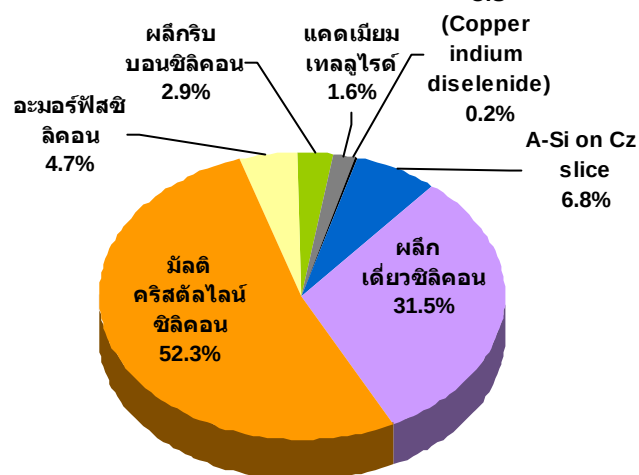
ปัจจุบัน ทั่วโลกมีบริษัทผู้ผลิตเซลล์แสงอาทิตย์จำหน่ายเชิงพาณิชย์ (รวมทั้งผลิตเซลล์ และประกอบแผง) จำนวน ประมาณ 65 –70 แห่ง รูปที่ 3.2 แสดงสัดส่วนบริษัทผู้ผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ของโลก บริษัทขนาดใหญ่ของโลก 10 อันดับแรกมีปริมาณการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์สูงถึง 66%

รูปที่ 3.2 สัดส่วนบริษัทผู้ผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ของโลก ในปี พ.ศ.2549

3) ชนิดของเซลล์แสงอาทิตย์ที่ผลิตทั่วโลก

ผลการสำรวจสัดส่วนปริมาณการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์เชิงพาณิชย์ในปี พ.ศ.2548 แสดงดังรูปที่ 3.3 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การใช้เซลล์แสงอาทิตย์ที่ผลิตจากซิลิกอนแบบผลึกยังครองสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 80 ส่วนที่เหลือนั้นจะเป็นเซลล์ที่ผลิตจากเทคโนโลยีฟิล์มบางซึ่งรวมทั้งที่เป็น ซิลิกอนแบบอสัณฐาน ซิลิกอนแบบที่เป็นแผ่นบาง และฟิล์มบางของ CdTe

รูปที่ 3.3 สัดส่วนปริมาณการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ประเภทต่างๆ เชิงพาณิชย์ ในปี พ.ศ.2548

ที่มา : โครงการวิจัยและพัฒนาเชิงนโยบายเพื่อการผลิตเชิงอุตสาหกรรมของเซลล์แสงอาทิตย์, กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ.2549

เซลล์แสงอาทิตย์ประเภทต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ยังมีเซลล์แสงอาทิตย์ประเภทอื่นๆ ที่อยู่ระหว่างการวิจัยและพัฒนา อาทิ เซลล์แสงอาทิตย์แบบ Dye Sensitized เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดโพลีเมอร์ เซลล์แสงอาทิตย์ชนิด Quantum Well

4) ต้นทุนการผลิตและราคาขายเซลล์แสงอาทิตย์

ต้นทุนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้ลดลงเรื่อยๆ ใน พ.ศ.2518 ซึ่งเป็นช่วงเกิดวิกฤติการณ์น้ำมัน ต้นทุนเซลล์แสงอาทิตย์สูงถึง 60\$/W และเมื่อทั่วโลกเริ่มให้ความสำคัญกับเซลล์แสงอาทิตย์ จึงทำให้ต้นทุนเซลล์แสงอาทิตย์ลดลงจนถึงระดับ 8\$/W ใน พ.ศ.2533 และใน พ.ศ.2545 ต้นทุนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกซิลิคอนที่มีประสิทธิภาพระดับ 13-14% ได้ลดลงเหลือ 3-3.5 \$/W แล้ว ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลต้นทุนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดต่างๆ และการคาดการณ์ในอนาคต

การลดลงของต้นทุนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ มีสาเหตุหลักดังต่อไปนี้

- ต้นทุนค่าซิลิคอนถูกลง
- ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์สูงขึ้น
- มีการผลิตในปริมาณมากขึ้น
- การสูญเสียสินค้าเสีย ลดลงมาก

เป็นที่คาดการณ์ว่า ต้นทุนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์จะลดลงประมาณ 10-15 % ต่อปี ดังนั้น ใน พ.ศ.2553 คาดว่าต้นทุนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์จะเหลือเพียง 1.0-1.25 \$/W

ตารางที่ 3.1 การคาดการณ์ต้นทุนการผลิต และราคาขายเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดต่างๆ

(Profitable Price Includes 40% Gross Product Margin)

Option	2543 Price (\$)	2548 Cost(\$)	2548 Price(\$)	2553 Cost(\$)	2553 Price (\$)
Single Crystal	3.00-4.00	2	3.33	1.4	2.33
Multiicrystalline Si	3.00-4.00	1.75	2.92	1.2	2
Silicon Ribbon	3.00-4.00	1.75	2.92	1.2	2
Concentrator	4.00-6.00	1.75	2.92	0.8	1.33
Amorphous Si	2.00-3.00?	1.2	2	0.75	1.25
CIS	NA	1.2	2	0.75	1.25
CdTe	NA	1.2	2	0.75	1.25
Si Film/LCS	NA	1.5	2.5	0.8	1.33
Factory Price	2.50-4.00	2	3.5	2	2
Lowest Price	2.5	2	2	1.25	1.25

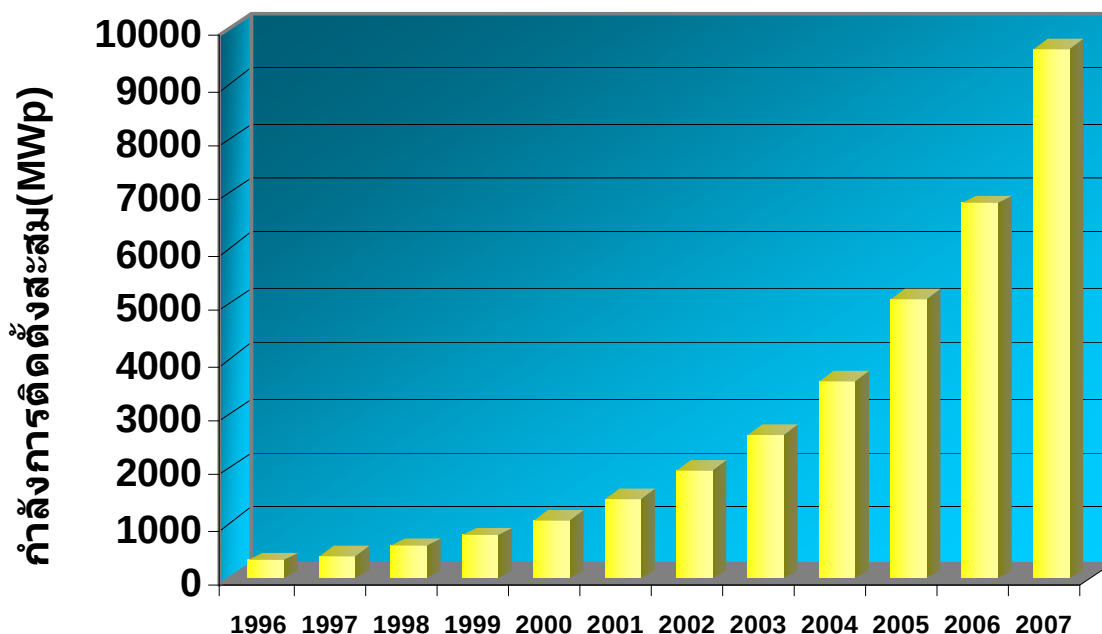
NA: Pilot Production 2001

ที่มา : Photovoltaic Technology Performance and Cost 1995-2010, PV Energy System, Inc., 2002. (พ.ศ.2545)

5) สถานภาพการใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ในลักษณะต่างๆ

การติดตั้งใช้งานระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ของโลกในปี พ.ศ. 2550 สูงถึง 2,826 MW ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 62 % ทำให้ปริมาณสะสมของการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ทั่วโลกจนถึงปี พ.ศ.2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 9,650 MW

ในปี พ.ศ. 2550 นั้น ประเทศเยอรมันมีการติดตั้งใช้งานระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์มากที่สุด 1,328 MW คิดเป็น 47 % ของโลก ประเทศสเปนมียอดการติดตั้งระบบฯ ทะยานสูงขึ้น 480 % อยู่ที่ 680 MW ขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาปริมาณการติดตั้ง 220 MW ส่วนประเทศญี่ปุ่นมียอดการติดตั้ง 230 MW ลักษณะการใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์แบบเชื่อมต่อสายส่งและติดตั้งบนหลังคาที่พักอาศัยมีสัดส่วนในปริมาณสูง

รูปที่ 3.4 ปริมาณสะสมของการใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ทั่วโลก ช่วง พ.ศ. 2538-2550

ที่มา : โครงการวิจัยและพัฒนาเชิงนโยบายเพื่อการผลิตเชิงอุตสาหกรรมของเซลล์แสงอาทิตย์, กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ.2549

: Marketbuzz 2007, Marketbuzz 2008

6) แนวโน้มการผลิตและการใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ของโลกในอนาคต

ผลการวิจัยโดย European Commission Joint Research Center 2002 ได้คาดการณ์ว่าใน พ.ศ.2553 ทั่วโลก จะมีเซลล์แสงอาทิตย์สะสมรวมประมาณ 14,000 MW พ.ศ.2563 จะเป็น 70,000 MW และ ใน พ.ศ.2573 จะเป็น 140,000 MW (ตารางที่ 3.2)

ประเทศ กลุ่ม	พ.ศ.2543	พ.ศ.2553	พ.ศ.2563	พ.ศ.2573
สหรัฐอเมริกา	140	3,000	15,000	25,000
ยุโรป	150	3,000	15,000	30,000
ญี่ปุ่น	250	5,000	30,000	72,000
รวมทั่วโลก	1,000	14,000	70,000	140,000

ตารางที่ 3.2 คาดการณ์การใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ (ปริมาณสะสมรวม)

ที่มา : Status of PV Research, Solar Cell Production and Market Implementation by European Commission Joint Research Center, 2002. (พ.ศ.2545)

การเพิ่มจำนวนการใช้พลังงานไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ จะขึ้นอยู่กับราคาต่อวัตต์ของเซลล์แสงอาทิตย์ ซึ่งราคาของเซลล์แสงอาทิตย์ก็ขึ้นกับต้นทุนการผลิต ในขณะที่ต้นทุนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์จะขึ้นกับปริมาณการผลิต

จากการคาดการณ์ต้นทุนการผลิตและราคาขายเซลล์แสงอาทิตย์ มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่านับจากทศวรรษที่ 21 เป็นต้นไป จะมีการพัฒนาเซลล์แสงอาทิตย์ให้มีมูลค่าการลงทุนใกล้เคียงกับโรงไฟฟ้าพลังความร้อน

เนื่องจากเชื้อเพลิงจะมีปริมาณลดลง กอปรกับมาตรการด้านมลภาวะจะขยายตัวในวงกว้างและจะเข้มงวดมากขึ้น ดังนั้นการผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ขนาดใหญ่ในเชิงพาณิชย์จะเป็นทางเลือกที่ดี และมีการใช้งานมากขึ้นในอนาคต

จากแนวโน้มต้นทุนการผลิตและราคาเซลล์แสงอาทิตย์แต่ละชนิดที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จะเห็นว่าการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดอะมอร์ฟัสซิลิคอน (amorphous silicon) มีศักยภาพที่จะผลิตให้มีต้นทุนที่ต่ำกว่าการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดอื่น แต่เซลล์แสงอาทิตย์ทุกชนิดสามารถพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีต้นทุนต่ำลงได้เช่นกัน

ในปัจจุบันนั้นเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกเดี่ยวซิลิคอน และชนิดมัลติคริสตัลไลน์ซิลิคอนกำลังได้รับความนิยมในการใช้งานมากที่สุด เพราะมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้าสูงกว่าแบบอื่น แต่เนื่องจากต้องใช้วัสดุซิลิคอนมากและมีขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอนจึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ดังนั้น จึงมีการพัฒนากระบวนการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดอื่นๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต

จากคุณสมบัติและแนวโน้มด้านต้นทุนการผลิต คาดว่าเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดอะมอร์ฟัสซิลิคอน น่าจะได้รับความนิยมสูงขึ้นในอนาคต แม้ว่าขณะนี้ยังไม่ได้รับความนิยมเชื่อถือเท่ากับเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกซิลิคอน

3.1.2 สถานภาพและแนวโน้มด้านเทคโนโลยีเซลล์แสงอาทิตย์ของประเทศไทย

1) สถานภาพและแนวโน้มการใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ของประเทศไทย

การใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นปีที่หน่วยงานแพทยศาสตรมหาบัณฑิต ใช้เซลล์แสงอาทิตย์สำหรับการติดต่อวิทยุสื่อสารระหว่างสถานที่ทำงานในชนบทห่างไกลกับสถานีอนามัยหรือโรงพยาบาลในเมืองเพื่อส่งข้อมูลผลการตรวจโรคหรือขอข้อมูลผลการวินิจฉัยโรคพร้อมคำแนะนำต่างๆ การใช้งานต่างๆ ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยหน่วยงานราชการในกระทรวงต่างๆ ใน พ.ศ. 2536 กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้เริ่มทำการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ให้แก่พื้นที่ในเขตห่างไกลซึ่งไม่มีกระแสไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเข้าถึง จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2550 ได้มีการติดตั้งเป็นปริมาณทั้งสิ้น 3.15 เมกะวัตต์ (ตารางที่ 3.3) และมีแผนที่จะติดตั้งต่อไปจนถึงปี 2554

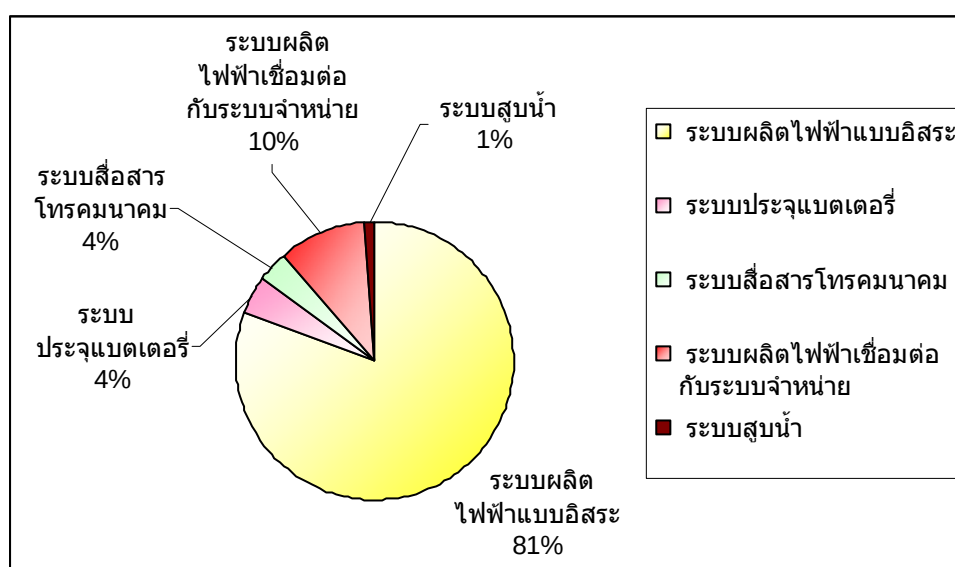
ตารางที่ 3.3 แสดงการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์โดยกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานตั้งแต่ปี 2536-2551

ชนิดของระบบ	จำนวน (แห่ง)	ขนาด (kW)
1. ระบบประจุแบตเตอรี่สำหรับหมู่บ้าน	353	1025.5
2. ระบบประจุแบตเตอรี่สำหรับพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	2	4.5
3. ระบบผลิตไฟฟ้าสำหรับฐานปฏิบัติการทางทหารและตำรวจตระเวนชายแดน	192	43.2
4. ระบบผลิตไฟฟ้าสำหรับโรงเรียนชนบท	197	866.5
5. ระบบผลิตไฟฟ้าสำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	38	100.75
6. ระบบผลิตไฟฟ้าสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	137	205.5
7. ระบบผลิตไฟฟ้าสำหรับสถานีอนามัย	90	180.0
8. ระบบผลิตไฟฟ้าสำหรับเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ	30	90.0
9. ระบบผลิตไฟฟ้าสำหรับพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	7	26.6
10. ระบบสูบน้ำสำหรับหมู่บ้าน	65	130
11. ระบบสูบน้ำสำหรับสถานีอนามัย	1	4
12. ระบบสูบน้ำสำหรับพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	19	64.35
13. ระบบแสงสว่างสำหรับครัวเรือนในพื้นที่โครงการพระราชดำริ	40	95.086
14. ระบบแสงสว่างสำหรับอาคารสำนักงาน/พลับพลาที่ประทับในพื้นที่โครงการพระราชดำริ	17	35.5
15. ระบบแสงสว่างสำหรับถนนสาธารณะในพื้นที่โครงการพระราชดำริ	1	9.75
16. ระบบผลิตไฟฟ้าแบบ Mini Grid สำหรับหมู่บ้าน	5	50
17. ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์เชื่อมต่อกับระบบจำหน่ายไฟฟ้า	15	202.2
18. ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์เชื่อมต่อกับระบบจำหน่ายไฟฟ้าในพื้นที่โครงการพระราชดำริ	5	25.4
รวม	1,183	3,158.316

นอกจากนี้ในส่วนของหน่วยงานต่างๆ ได้มีการติดตั้งระบบฯ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2551) ประเทศไทยมีปริมาณการติดตั้งรวมทั้งสิ้น 32.5 เมกะวัตต์ (ตารางที่ 3.4) เป็นชนิด Stand Alone ร้อยละ 90.5 และชนิด Grid-Connected ร้อยละ 10.5 รายละเอียดตามรูปที่ 3.5

ตารางที่ 3.4 แสดงปริมาณการติดตั้งใช้งานระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์จนถึง พ.ศ. 2551

หน่วยงาน	ปริมาณที่ใช้ (kW)
1. กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน	3,158.316
2. กรมโยธาธิการ (เดิม)	543.637
3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	24,507.990
4. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	797.164
5. การไฟฟ้านครหลวง	463.050
5. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมพลังงานแสงอาทิตย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	12.913
6. ศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม	16.800
7. กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	4.160
8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	56.100
9. สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม	3.700
10. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	1.640
11. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	42.000
12. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	1,142.022
13. สถาบันวิศวกรรมพลังงาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2.700
14. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	0.300
15. เอกชน	1,755.00
รวม	32,507.49

รูปที่ 3.5 แสดงชนิดระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน (2551)

2) สถานภาพและแนวโน้มอุตสาหกรรมเซลล์แสงอาทิตย์ของประเทศไทย

ประเทศไทยได้เริ่มมีอุตสาหกรรมผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ตั้งแต่ปี 2547 โดยมีบริษัทโซลาร์ตรอน จำกัด ประกอบแผงเซลล์แสงอาทิตย์ชนิด Multi Crystalline และบริษัทบางกอกโซลาร์ จำกัด ผลิตแผงเซลล์แสงอาทิตย์ชนิด Amorphous และต่อมามีได้มีบริษัทเพิ่มขึ้นอีก 5 บริษัท รายละเอียดตามตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 รายชื่อบริษัทที่ลงทุนก่อสร้างโรงงานผลิตแผงเซลล์แสงอาทิตย์และแผ่นเซลล์แสงอาทิตย์ในประเทศไทย

ชื่อบริษัท	ผลิตภัณฑ์	กำลังการผลิตต่อปี (MW/Y)		เครื่องจักร	เงินลงทุน (ล้านบาท)	เริ่มผลิต	จังหวัด สถานที่ตั้ง
		แผ่นเซลล์	แผงเซลล์				
บริษัท โซลาร์ตรอน จำกัด (มหาชน)	แผงเซลล์ชนิดผลึกซิลิคอน (Modules)		30	ญี่ปุ่น	120	2547	นครราชสีมา
บริษัท บางกอกโซลาร์ จำกัด	แผ่นและแผงเซลล์ชนิดอะมอร์ฟัสซิลิคอน (Cells/Modules)	5	5	ฮังการี	500	2547	ฉะเชิงเทรา
	แผ่นและแผงเซลล์ชนิดอะมอร์ฟัสซิลิคอน (Cells/Modules)	50	50	ฮังการี	3,800	2550	ฉะเชิงเทรา
บริษัท ชาร์ป เทพนคร จำกัด	แผงเซลล์ชนิดผลึกซิลิคอน (Modules)		7	ญี่ปุ่น	70-80 (เครื่องจักรนำเข้าจากบริษัทแม่)	2548	นครปฐม
บริษัท ไทยเอเชียนซีเอ็นเอ็นจีเนียริง จำกัด	แผงเซลล์ชนิดผลึกและอะมอร์ฟัสซิลิคอน (Modules)		10	ญี่ปุ่น	70-80	2548	อยุธยา
บริษัท เอกรัฐ โซลาร์ จำกัด	แผงเซลล์ชนิดผลึกซิลิคอน (Modules)		15	ญี่ปุ่น	200	2548	ฉะเชิงเทรา
	แผ่นเซลล์ชนิดผลึกซิลิคอน (Cells)	25		เยอรมนี	1,400	2550	ระยอง
บริษัท Precise Renewable Energy จำกัด	แผงเซลล์ชนิดผลึกซิลิคอน (Modules)		3	ญี่ปุ่น	12-13 (ราคาเครื่องจักร)	2548	ปทุมธานี
สถาบันพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ (ISET)	แผ่นและแผงเซลล์ชนิดอะมอร์ฟัสซิลิคอน (Cells/Module)	3	3	ออกแบบและประกอบเอง	200-250	2550	ปทุมธานี
รวมกำลังการผลิต จนถึงปี พ.ศ.2550		83	123				

3.2 เทคโนโลยีผลิตไฟฟ้าด้วยระบบรวมแสงอาทิตย์

3.2.1 สถานภาพและแนวโน้มของโลก

1) สถานภาพการใช้งานในปัจจุบัน

ในปัจจุบันได้มีการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าความร้อนพลังงานแสงอาทิตย์ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการติดตั้ง
เพื่องานวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 ตัวอย่างระบบผลิตไฟฟ้าความร้อนแสงอาทิตย์

ระบบ	โรงไฟฟ้าพลังงาน แสงอาทิตย์	สถานที่	ขนาด	ปีใช้งาน (พ.ศ.)
1. แบบพาราโบลา (parabolic trough)	Coolidge	รัฐออริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา	150 kW _e	2522-2525
	IEA-SSPPS	เมือง Almeria ประเทศสเปน	500 kW _e	2525-2526
	Solar Electricity Generating System หรือ SEGS	รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา	350 MW _e	2528-2534
	Navada-SEGS	Eldorado Valley รัฐเนวาดา	50 MW _e	2549
	Arizona APS 1 MW _e	เมือง Phoenix รัฐออริโซนา	1 MW _e	2547-2549
2. แบบหอคอย (power tower)	Eurelios	เมือง Adrano บนเกาะ Sicily ประเทศอิตาลี	10 MW _e	2524
	IEA-SSPS	เมือง Almeria ประเทศสเปน	500 kW _e	2524-2529
	Sunshine	เมือง Nio ประเทศญี่ปุ่น	1 MW _e	หยุดดำเนินการ
	Solar One	รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา	10 MW _e	2525-2531
	CESA-1	เมือง Almeria ประเทศสเปน	1.0 MW _e	2526-2527
	Themis	เมือง Targassonne ประเทศฝรั่งเศส	2.4 MW _e	2526-2529
	C3C-5	คาบสมุทร Crimea ประเทศสหภาพโซเวียต	5 MW _e	2528
	Solar Two	Barstow รัฐแคลิฟอร์เนีย	10 MW _e	2539-2542
	PS 10	เมือง Seville ประเทศสเปน	11 MW _e	2547
	Solar Tres	เมือง Cordoba ประเทศสเปน	15 MW _e	-

ระบบ	โรงไฟฟ้าพลังงาน แสงอาทิตย์	สถานที่	ขนาด	ปีใช้งาน (พ.ศ.)

3. ระบบจานพาราโบลาพร้อมกัน เครื่องยนต์สเตอร์ลิง	Vangard 1	เมือง Rancho Mirage รัฐแคลิฟอร์เนีย	25 kW _e	2527-2528
	MDAC	-	25 kW _e	-
	SBP 50	เมือง Riyad ประเทศซาอุดีอาระเบีย	50 kW _e	-
	พัฒนาโดยบริษัท Boeing และ Stirling Energy System (SES)	-	50 kW	-
	พัฒนาโดยบริษัท Science Application International Corporation (STM Corp.)	-	50 kW	-
	Eurodisk	เมือง Almaria ประเทศสเปน	10 kW	2541-2544
	โรงไฟฟ้าขนาด 1 MW	รัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา	10-40 kW	-

2) แนวทางการนำเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ระบบความร้อนแบบรวมแสงมาใช้งาน

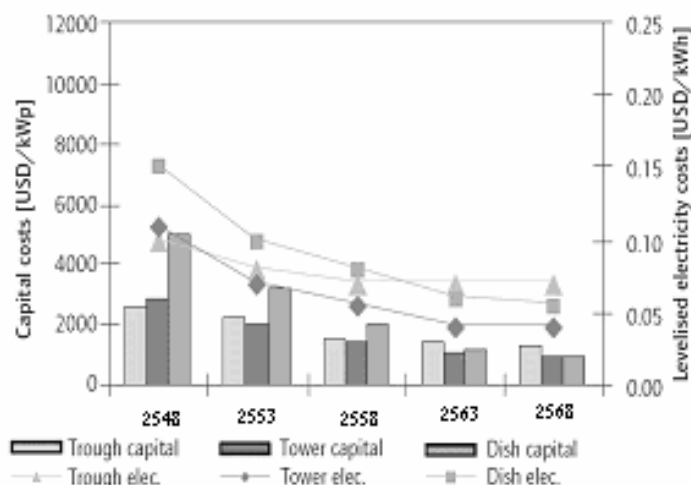
เทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบความร้อนแบบรวมแสงที่มีการพัฒนาจนถึงขั้นใช้งานเชิงพาณิชย์และมีความพร้อมทางเทคโนโลยีมากที่สุด คือระบบรางพาราโบลา ระบบที่มีการพัฒนารองลงมา ได้แก่ ระบบหอคอย ซึ่งเป็นระบบที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง เนื่องจากทำงานที่อุณหภูมิสูงมาก ระบบดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการวิจัยและสาธิต สำหรับระบบจานพาราโบลาพร้อมกับเครื่องยนต์สเตอร์ลิงเป็นระบบที่มีการพัฒนาอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยระบบจะมีลักษณะเป็นโมดูล (module) คล้ายกับการผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ เหมาะสมกับการใช้งานแบบ stand-alone แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบดังกล่าวในลักษณะรวมศูนย์แบบโรงไฟฟ้า

3) การลงทุน

ด้านของต้นทุน (cost) ระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ระบบความร้อนแบบรวมแสงจะมีต้นทุนแตกต่างกันขึ้นกับหลายปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ สมรรถนะทางเทคนิคของระบบ ขนาดขององค์ประกอบของระบบ วัฏจักรกำลังที่ใช้ ขนาดของระบบ สถานที่ตั้ง ความเข้มรังสีตรง ราคาที่ดิน และแหล่งน้ำ เป็นต้น

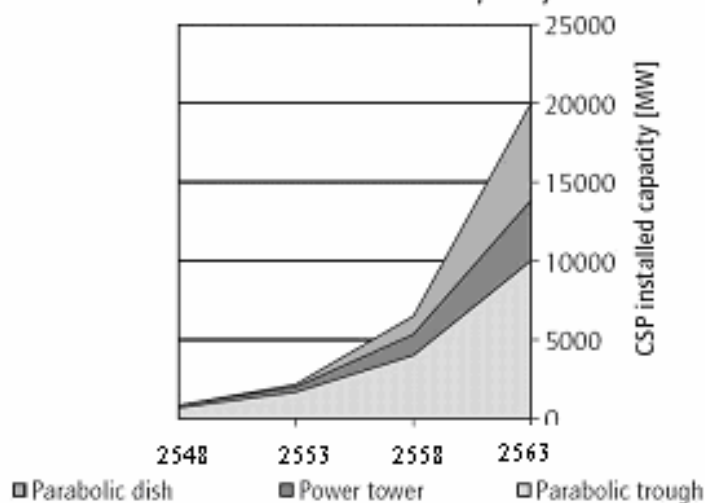
สำหรับต้นทุนการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ โดยความร้อนระบบต่าง ๆ ได้มีการคาดการณ์ว่าจะลดลงตามกราฟในรูปที่ 3.6 และ รูปที่ 3.7 แสดงการคาดการณ์การติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ในอนาคต

Current and Forecast CSP Capital and Electricity Costs

รูปที่ 3.6 (IEA, 2003) แสดงการคาดการณ์ต้นทุนการผลิตไฟฟ้าของการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ระบบต่างๆ

Predicted CSP Installed Capacity

รูปที่ 3.7 แสดงการคาดการณ์การติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ในอนาคต

3.2.2 สถานภาพและแนวโน้มของประเทศไทย

สำหรับในประเทศไทยยังไม่เคยมีการติดตั้งใช้งานระบบผลิตไฟฟ้าด้วยความร้อนแสงอาทิตย์

ในปี พ.ศ. 2548 กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้เริ่มทำการศึกษาศักยภาพความเป็นไปได้ในการใช้งานระบบผลิตไฟฟ้าความร้อนแสงอาทิตย์ และศึกษาศักยภาพความเหมาะสมของเทคโนโลยีสำหรับใช้งานในประเทศไทย และหากผลการศึกษามีศักยภาพสูงและมีเทคโนโลยีมีความเหมาะสม จะได้ติดตั้งระบบสาธิต ทดลองการใช้งานจริงต่อไป

3.3 เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ผลิตความร้อน

ระบบผลิตความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ตามระดับอุณหภูมิ ได้แก่ ระบบผลิตความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ที่อุณหภูมิสูง (High temperature solar thermal system) ซึ่งสามารถใช้ผลิตไอน้ำที่มีอุณหภูมิสูงกว่า 100 องศาเซลเซียส และ ระบบผลิตความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ที่อุณหภูมิต่ำ (Low temperature solar thermal system) ซึ่งสามารถใช้ผลิตน้ำร้อนที่อุณหภูมิต่ำกว่า 100 องศาเซลเซียส

โดยทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของเทคโนโลยีความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของระบบอุณหภูมิสูง และระบบอุณหภูมิต่ำ เกิดจาก 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

- ปัญหาและอุปสรรคด้านเทคโนโลยี อันเกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น
  - ประสิทธิภาพของระบบยังไม่สูงเพียงพอ
  - ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสูง
  - วัสดุและอุปกรณ์ในระบบไม่ได้มาตรฐาน
  - ไม่สะดวกในการใช้งาน
- ปัญหาและอุปสรรคด้านการลงทุน อันเกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น
  - การลงทุนสูง แต่มีอัตราผลตอบแทนการลงทุนต่ำเกินไป
  - ขาดแหล่งทุนสนับสนุน
  - ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

สถานภาพและแนวโน้มการใช้งาน

ประเทศไทยมีการใช้ประโยชน์จากความร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ในรูปแบบการใช้งานต่างๆ อาทิ เครื่องทำน้ำร้อน เครื่องอบแห้ง ส่วนเครื่องกลั่นน้ำ การทำความเย็น ยังมีการใช้งานน้อยเมื่อเทียบกับศักยภาพ และอยู่ในระดับงานวิจัยที่ยังต้องการการพัฒนาต่อไป

1) เครื่องผลิตน้ำร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์

เครื่องทำน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์มีการนำมาใช้ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 25 ปี และในปัจจุบันเครื่องทำน้ำร้อนเป็นที่ยอมรับและได้มีการนำเครื่องทำน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการผลิตน้ำร้อนสำหรับบ้านเรือน โรงแรม โรงพยาบาล เป็นต้น ในระยะแรกของเครื่องทำน้ำร้อนจะเป็นการออกแบบอย่างง่าย ๆ โดยใช้โลหะทาสีดำมาทำเป็นแผงรับรังสีดวงอาทิตย์ ซึ่งประสิทธิภาพการทำน้ำร้อนจะค่อนข้างต่ำ แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาวัสดุที่นำมาเคลือบแผงรับรังสีดวงอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นเรื่อย ๆ เช่น Black Chrome ซึ่งเป็นวัสดุที่คงทนและสามารถดูดความร้อนได้สูงแต่ราคาค่อนข้างแพง

สำหรับประเทศไทยระบบทำน้ำร้อนด้วยแสงอาทิตย์มีการใช้งานโดยติดตั้งตัวรับรังสีดวงอาทิตย์ชนิดแผ่นราบประมาณ 50,000 ตารางเมตร ซึ่งเป็นทั้งนำเข้าจากต่างประเทศและผลิตเองในท้องถิ่น แต่จากจำนวนยอดจำหน่ายในแต่ละปียังเพิ่มขึ้นไม่มากนักแสดงว่ามีการยอมรับจำกัดและยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น เครื่องทำน้ำร้อนแสงอาทิตย์มีราคาแพงกว่าเครื่องทำน้ำร้อนจากไฟฟ้า และก๊าซหุงต้ม ความไม่สม่ำเสมอของการทำงานหรือต้องใช้งานควบคู่กับพลังงานชนิดอื่น เครื่องที่ผลิตในประเทศบางบริษัทมีคุณภาพต่ำทำให้ขาดความเชื่อถือในระยะยาว การบริการในการขายและการซ่อมบำรุงหลังการขายเป็นไปอย่างลำบากโดยมักมีศูนย์บริการอยู่แค่ส่วนกลางคือ กรุงเทพมหานคร สำหรับตัวแทนจำหน่ายที่นำเข้าเครื่องทำน้ำร้อนจากต่างประเทศ เมื่ออุปกรณ์ชำรุดต้องรออะไหล่จากต่างประเทศ จากปัญหาดังกล่าว

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน จึงได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้น แก่กิจการที่ใช้น้ำร้อนและสนใจการผลิตน้ำร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์ รวมถึงการสนับสนุนการลงทุนติดตั้ง ระบบผลิตน้ำร้อนพลังงานแสงอาทิตย์ โดยมีเป้าหมายให้มีการติดตั้งแผงรับแสงอาทิตย์ผลิตน้ำร้อน จำนวน 40,000 ตรม. ภายในปี 2554

2) เครื่องอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

เครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ในประเทศไทยมีการใช้สำหรับการอบแห้งพืชผลทางการเกษตรเป็น ส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็กและการยอมรับยังอยู่ในวงจำกัด แต่ถึงอย่างไรเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ก็ได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ เช่น แบบธรรมชาติ แบบบังคับ แบบมีตัวรับรังสี และตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ แต่ก็ยังไม่สามารถใช้ในเชิงอุตสาหกรรมได้เพราะในแต่ละครั้งจะอบแห้งผลิตภัณฑ์ได้ในปริมาณที่ไม่มากนัก และมีการลงทุนสูงเมื่อเทียบกับวิธีตากโดยตรงซึ่งเป็นวิธีการที่มีการใช้มานานและราคาถูกโดยเฉพาะในระดับ อุตสาหกรรมต้องใช้เครื่องอบแห้งหลายตัวและขนาดใหญ่ทำให้การลงทุนสูง อีกทั้งยังไม่สามารถใช้งานได้ สม่าเสมอตลอดทั้งปีจึงต้องใช้ควบคู่กับพลังงานจากแหล่งอื่นที่มั่นคง ดังนั้นการใช้งานเครื่องอบแห้งพลังงาน แสงอาทิตย์ในระดับอุตสาหกรรมจึงเป็นเพียงพลังงานเสริมและยังเป็นการเพิ่มการลงทุนทำให้ไม่เป็นที่นิยม นำมาใช้ในระดับอุตสาหกรรมมากนัก

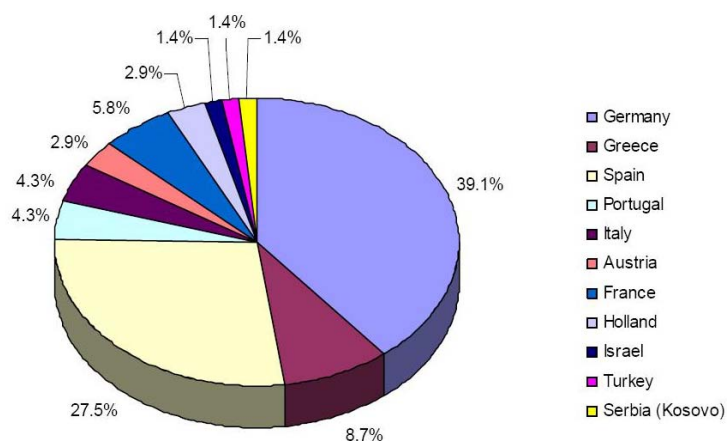
จากปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องทำการวิจัยพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานของระบบอบแห้ง ลดต้นทุนและการใช้งานอย่างสะดวก กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้มีการพัฒนาระบบ อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับผลิตผลทางการเกษตรและจัดทำแบบเผยแพร่การใช้งาน และในปี 2552 กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานจะดำเนินการพัฒนาต่อยอดและมีแผนจะส่งเสริมการใช้งานให้ แพร่หลายต่อไป

3.4 เทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

3.4.1 สถานภาพและแนวโน้มของโลก

1) สถานภาพการใช้งานในปัจจุบัน

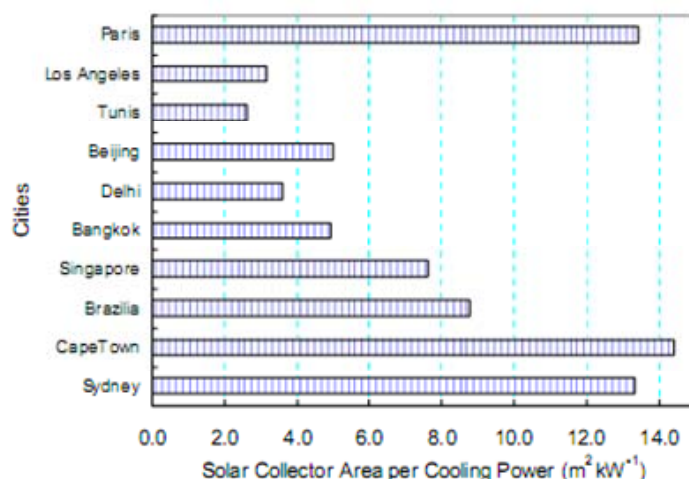
ระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์มีการใช้งานแพร่หลายในต่างประเทศทั้งในยุโรป เอเชีย จากการศึกษ พบว่า ปัจจุบันระบบทำความเย็นและปรับอากาศพลังงานแสงอาทิตย์ถูกติดตั้งในยุโรปประมาณ 100 ระบบ ส่วนใหญ่จะ ถูกติดตั้งในประเทศเยอรมัน สเปน และกรีซ ศักยภาพในการประหยัดพลังงานขึ้นต้นอยู่ที่ประมาณ 30 – 60%

รูปที่ 3.8 โครงการสาธิตระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

2) แนวโน้มของเทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ของโลก

ทิศทางการใช้ระบบทำความเย็นที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานความร้อนจะมีทิศทางเพิ่สูงขึ้นและจะมีการประยุกต์ใช้งานที่หลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยของแหล่งความร้อนและเทคโนโลยีของระบบทำความเย็น ปัจจัยที่เป็นประเด็นหลักของการพัฒนาระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนคือ ศักยภาพของพลังงานแสงอาทิตย์ในแต่ละพื้นที่ของแต่ละประเทศและปริมาณความร้อนที่ต้องการระบายออก (Cooling Load) ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้นสามารถแสดงในรูปที่ 3.9

รูปที่ 2 ความสัมพันธ์ของตัวรับรังสีดวงอาทิตย์กับขนาดของเครื่องทำความเย็น [8]

เหตุผลที่สำคัญสำหรับการใช้งานที่เพิ่มขึ้นของระบบทำความเย็นด้วยพลังงานความร้อนแสงอาทิตย์ในต่างประเทศนั้นเป็นเพราะนโยบายจากภาครัฐที่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และจุดแข็งของระบบที่ใช้พลังงานในการขับเคลื่อนจากแสงอาทิตย์ซึ่งเป็นพลังงานสะอาด และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3) แนวโน้มของเทคโนโลยีระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ของประเทศไทย

ประเทศไทยมีแนวโน้มติดตั้งระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนของกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม ห้างสรรพสินค้า โรงแรม โรงพยาบาล หน่วยงานราชการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน การลดหย่อนภาษี แต่เทคโนโลยีทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ยังต้องนำเข้าจากเทคโนโลยีในต่างประเทศก็ตาม ประกอบกับเทคโนโลยีตัวรับรังสีดวงอาทิตย์สามารถผลิตได้เองในประเทศและจะเกิดการแข่งขันของตลาดมากขึ้น ในเชิงเศรษฐศาสตร์เมื่อธุรกิจเกิดการแข่งขันมากขึ้นราคาก็ย่อมถูกลงเช่นกัน ทำให้มีการเจริญเติบโตทางธุรกิจ ในส่วนการพัฒนาเครื่องต้นแบบระบบทำความเย็นด้วยพลังงานแสงอาทิตย์จะต้องมีหน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งงบประมาณสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาต่อเนื่อง